

1 KORIN

Pol a Yesus aqa anjam mare mare laqnu

¹⁻² E Pol. Kristus Yesus na e qarınbej deqa e aqa anjam mare mare laqnum. Qotei aqa segi areqalo na e metbosiqa wau di ebej. O ijo was kalil, aqo gago was Sostenes wo anjam endi nengrenyosim nungoq qarınyonum. Ningi Korin qureq di Qotei qa loueqnub qaji. Kristus Yesus na ningi eleņosiqa Qotei aqa segi kumbra boleq di atej. Qotei na ningi aqa segi tamo unğasari sqa marsıqa ningi gıltngej. Osiqa Kristen kalil qure qureq di gago Tamo Koba Yesus Kristus aqa ñam meteqnub qaji nanđi dego gıltnjrej. Yesus a gago Tamo Koba. A Kristen kalil nanđo Tamo Koba. ³ Gago Abu Qotei wo Tamo Koba Yesus Kristus wo nanđi aiyel ningi qa are boleınjrimqa ningi lawo na soqniy.

Pol a Korin Kristen nanđi qa are qaloqnsiq Qotei biņiyeqnu

⁴ Kristus Yesus aqa wau na Qotei a ningi qa are boleiyej. Deqa e bati gaigai ningi qa are qaloqnsim ijo Qotei biņiyeqnum. ⁵⁻⁶ Kristus aqa anjam ıga nami ningi merngoqnem qaji di nunđo are miligiq di sıngila na waueqnu. Ningi Kristus beteryejunub deqa Qotei na nunđo kumbra kalil qa ti nunđo anjam maro qa ti nunđo powo qa ti ningi tulaņ keretņej. ⁷ Deqa ningi gago Tamo Koba Yesus Kristus a monđoņ brantim unqajqa tariņoqnsib unub. Ningi Qotei aqa Mondor aqa sıngila ejunub deqa ningi sıngila bei qa truquosaieqnu. ⁸ Yesus Kristus a ningi gaigai sıngilatņgoqnimqa ningi sıngila na tıgeloqnsib gilsib gilsib diņo bati itqab. Yimqa gago Tamo Koba Yesus Kristus a laņ qureq na brantim ningi Qotei aqa ñamgalaq di une saiqoņi sqab. ⁹ Yesus Kristus a Qotei aqa İjiri. A gago Tamo

Koba. Qotei na ningi metn̄gej deqa ningi Yesus beteryosib a ombla are qujaitosib unub. Qotei a tamo bole unu deqa a ningi uratn̄gwasai.

Korin Kristen nan̄gi n̄jirin̄joqnsib pupoeqnub

¹⁰ Ariya ijo was kalil, e gago Tamo Koba Yesus Kristus aqa ñam na ningi singila na endegsi mern̄gwai. Ningi kalil anjam qujai maroqniy. Ningi anjam bei bei qa n̄jirin̄osib pupoeleñajib. Ningi areqalo qujaitosib koba na geregere soqniy. ¹¹ Tamo nan̄gi Kloe aqa talq di unub qaji nan̄gi na e endegsib merbonab quem, “Korin Kristen nan̄gi n̄jirin̄joqnsib anjam na qoteqnub.” ¹² O ijo was kalil, ningi anjam na qoteqnub qaji nun̄go utru agiende. Ningi qudei mareqnub, “E Pol dauryo qaji tamo.” Ningi qudei mareqnub, “E Apolos dauryo qaji tamo.” Ningi qudei mareqnub, “E Pita dauryo qaji tamo.” Ariya ningi qudei mareqnub, “E Kristus dauryo qaji tamo.” Ningi anjam na qoteqnub qaji nun̄go utru agide. ¹³ Ningi kiyaaq kumbra degyeqnub? Kristus a segi poeleñosiq tamo gargekobaej kiyo? E Pol e segi ningi qa n̄jamburbasq di moiye m̄kiyo? Ningi ijo ñam na yanso eb kiyo? Di sai. ¹⁴ E nami nun̄go ambleq di sosim e tamo qudei nan̄gi yansnjrosaiognem. E ijo kumbra deqa are qaloqnsim Qotei biñiyeqnum. Od, Krispus Gaius wo nan̄gi aiyel e na yansnjrem. ¹⁵ Deqa tamo bei a endegsi marqa keresai, “E Pol aqa ñam na yanso em.” ¹⁶ Bole, tamo nan̄gi Stefanas aqa talq di unub qaji nan̄gi dego e na yansnjrem. Ariya e tamo qudei nan̄gi dego yansnjrem kiyo di e poibosai. ¹⁷ Kristus na e tamo nan̄gi yansnjrqa marsiq e qarinq̄bosai. E aqa anjam bole palontqajqa osiq e qarinq̄bej. Deqa e mandam tamo nan̄go powo na Kristus aqa anjam palontosaieqnum. E degyeqnum qamu Kristus a n̄jamburbasq di moiyej di a laña moiyej qamu.

Kristus a Qotei aqa singila ti powo ti unu

¹⁸ Tamo nanği padalqa gamq di unub qaji nanği mareqnu, “Kristus a namburbasq di moiyej anjam di nanari anjam.” Nanği degsib mareqnu. Ariya iga Qotei na eleñeqnu qaji iga mareqnu, “Kristus a namburbasq di moiyej anjam di Qotei aqa singila ti unu.” ¹⁹ Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, “Powo tamo nanço powo e na taqal atetnrqai. Qalie tamo nanço qalie dego e na kobotetnrqai.” ²⁰ O ijo was kalil, powo tamo ti dal anjam qalie tamo ti nanği qa iga kiyersi marqom? Iga endegsi marqom. Nanği mandam qaji powo ejunub deqa Qotei na nanği olo nanaritnjreqnu. Od, tamo nanği anjam na qotqajqa arearetnjreqnu qaji nanği di Qotei na olo nanaritnjreqnu.

²¹ Mandam tamo nanço powo na nanği Qotei qalieqa keresai. Qotei na aqa segi powo na gam getentnjrej deqa nanği a qa qalieqa keresai. Nanği a qa qalieqajqa gam bei a na osornjrej. Gam agiende. Anjam iga palonteqnum qaji di tamo nanği qusib Yesus qa nanço areqalo singilatqab di Qotei na nanği eleñqas. Gam dena qujai nanği Qotei qa qalieqab. Ariya tamo qudei nanği anjam di quoqnsib mareqnu, “Di nanari anjam.” ²² Agi Juda nanği Qotei aqa mañwa laña unqajqa mareqnu. Grik nanği mandam qaji powo oqajqa tulañ singilaeqnu. ²³ Kristus a namburbasq di moiyej anjam di iga palontoqnsim laqnam Juda nanği quoqnsib uge qa mareqnu. Grik nanği anjam di quoqnsib nanari qa mareqnu. ²⁴ Ariya tamo ungasari Qotei na metnjrej qaji di Juda ti Grik ti nanği qalie, Kristus a Qotei aqa singila ti powo ti unu. ²⁵ Mandam tamo nanği mareqnu, “Anjam di nanari anjam.” Di sai. Anjam di Qotei aqa powo ti unu. Anjam dena mandam tamo nanço powo tulañ burñeyunu. Mandam tamo nanği mareqnu, “Anjam di singila saiqoji.” Di sai. Anjam di Qotei aqa

siŋgila ti unu. Siŋgila dena mandam tamo naŋgo siŋgila tulaŋ bunyejunu.

²⁶ O ijo was niŋgi are qaliy. Qotei na niŋgi metŋgej bati deqa niŋgi gargekoba mandam qaji powo saiqoji soqneb. Niŋgi gargekoba siŋgila saiqoji soqneb. Niŋgi gargekoba ñam saiqoji soqneb. ²⁷ Tamo qudei naŋgi mandam qaji powo ejunub deqa naŋgi mareqñub, “Tamo Qotei na giltñjrej qaji naŋgi nanari tamo.” Yeñab nanari tamo naŋgi dena olo mandam qaji tamo naŋgi di jemai enjreñub. Tamo siŋgila ti unub qaji naŋgi mareqñub, “Tamo Qotei na giltñjrej qaji naŋgi siŋgila saiqoji unub.” Yeñab tamo siŋgila saiqoji naŋgi dena olo mandam qaji tamo naŋgi di jemai enjreñub. ²⁸ Tamo ñam ti unub qaji naŋgi mareqñub, “Tamo Qotei na giltñjrej qaji naŋgi ñam saiqoji unub.” Yeñab tamo ñam saiqoji naŋgi dena olo mandam qaji tamo naŋgi di ñam aguq atetñreñub. ²⁹ Deqa iga qalieonum, Qotei aqa ñamgalaq di tamo bei na aqa segi ñam soqtqa keresai. ³⁰ Qotei a segi na niŋgi Kristus Yesus aqa bañq di atej. Deqa Kristus aqa wau na iga Qotei aqa powo ejunum. Kristus aqa wau na iga tamo bole tiñtiñ unum. Aqa wau na iga Qotei aqa segi kumbra boleq di sosim walweleqñum. Aqa wau na Qotei a gago uneq na iga awaigej deqa gago une na iga olo taqatgwa keresai. ³¹ Utru deqa iga gago segi ñam soqtqa keresai. Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib neŋgrenyeb unu, “Tamo bei a ñam bei soqtqa marsimqa a Tamo Koba aqa ñam segi soqteme.”

2

Korin Kristen naŋgi Yesus qa naŋgo areqalo siŋgilateqñub

¹ O ijo was kalil, e nami nuŋgoq bosim Qotei aqa anjam palontoqñsim merŋgoqñem bati deqa e mandam qaji powo na anjam palontosaioqñem. E anjam kokba

laja laja palontosaiqnem. ² E endegsi are qaloqnem. E nunjo ambleq di sosiy Yesus Kristus aqa anjam segi merngoqnqai. A hamburbasq di moiyej anjam di segi ningi merngoqnqai. E degsi are qaloqnem. ³ E nunjo ambleq di soqnem bati deqa e singila saiqoji soqnem. Deqa e ulaugetoqnsim ginda gindarjoqnem. ⁴ Anjam e palontoqnem qaji di e Qotei aqa Mondor aqa singila na palontoqnem. E mandam qaji powo na anjam palontit ningi qusib are bulyqajqa deqa are qalosaioqnem. ⁵ Deqa ningi Kristus qa nunjo areqalo singilateb di mandam tamo nanjo powo na sai. Di Qotei aqa singila na.

Qotei aqa Mondor na iga powo bole egeqnu

⁶ Bole, Kristen qudei nanji Qotei aqa kumbra dauryqajqa singila ti unub. Deqa iga nanji anjam minjreqram nanji powo bole eqnub. Powo di mandam qaji powo sai. Tamo kokba padalqa gamq di unub qaji nanjo powo sai dego. ⁷ Di Qotei aqa segi powo nami ulitesoqnej qaji. Powo di iga ubtoqnsim mareqnum. Powo di aqa utru agiende. Tularj nami Qotei na iga larj qureq oqwajqa gam gereiyetgej. ⁸ Powo di mandam qaji tamo kokba nanji poinjrosaieqnu. Nanji poinjrej qamu nanji na Tamo Koba larj qureq di unu qaji a osib hamburbasq di qamosai qamu. ⁹ Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, “Tamo nanjo hamdamu na larj qure qa inji inji unosaieqnub. Nanjo dabkala na inji inji deqa quosaieqnub. Nanjo areqaloq di inji inji di yala sosai. Inji inji di Qotei na tamo ungasari a tularj qalaqalaiyeqnub qaji nanji segi gereiyetnjrej unu. Deqa nanji oqsib oqab.” ¹⁰ O ijo was kalil, anjam di nami uliesonaqa Qotei aqa Mondor na babtosiq iga mergej. Qotei aqa areqalo uliejunu qaji di Mondor a segi qalie. Qalie kalil agi Mondor aqaq di unu. ¹¹ Tamo bei a tamo bei aqa areqalo qalieqa keresai.

Tamo aqa mondor aqa are miligiq di unu qaji a segi aqa areqalo qalie. Dego kere tamo bei a Qotei aqa areqalo qalieqa keresai. Qotei aqa Mondor a segi Qotei aqa areqalo qalie. ¹² O ijo was kalil, iga mandam qaji mondor osai. Iga Mondor agi Qotei aqaq na bej qaji di em. Deqa laŋ qure qa inŋi inŋi Qotei na egeqnu qaji di iga qalie. Mondor na inŋi inŋi di iga osorgeqnu. ¹³ Iga inŋi inŋi deqa anjam mare mare laqnum. Iga mandam qaji tamo nango powo na anjam marosaieqnum. Mondor na iga powo egeqnaqa iga anjam mareqnum. Mondor aqa anjam di iga na tamo unŋasari Mondor ti unub qaji nanŋi minjreqnum.

¹⁴ Tamo unŋasari Qotei aqa Mondor ti sosai qaji nanŋi laŋ qure qa inŋi inŋi di oqa keresai. Di kiyaaqa? Nanŋi mareqnum, “Inŋi inŋi di nanari tamo nango inŋi.” O ijo was kalil, inŋi inŋi di iga Mondor aqaq na eleŋeqnum. Deqa tamo unŋasari Mondor ti sosai qaji nanŋi inŋi inŋi deqa poinjrqa keresai. Tamo unŋasari Mondor ti unub qaji nanŋi segi inŋi inŋi deqa poinjrqa kere. ¹⁵ Od, tamo unŋasari Mondor ti unub qaji nanŋi inŋi inŋi kalil geregere pegiyeqnub. Ariya tamo unŋasari nanŋi di mandam tamo bei na peginjrqqa keresai. ¹⁶ Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nenŋrenyeb unu, “Tamo yai a Qotei aqa areqalo qalieqa kere? Osim a gam osoryqa kere? Tamo dego bei sosai.” Ariya iga Kristus aqa areqalo ejunum.

3

Pol Apolos wo nanŋi Qotei aqa wau tamo bole

¹ O ijo was kalil, e nunŋo ambleq di soqnem bati deqa ninŋi Kristus aqa kumbra geregere qalieosaisoqneb. Ninŋi anŋro mom bul soqneb. E na tamo unŋasari Qotei aqa Mondor dauryeqnub qaji nanŋi anjam damu ti minjreqnum. Ariya ninŋi areqalo namij dauryoqneb deqa e na anjam damu ti ninŋi merŋgwa yeqnam ugeiboqnej.

² Niŋgi aŋgro mom bul soqneb deqa niŋgi damu uyqa keresai. Deqa e niŋgi damu anaingosaiognem. E niŋgi mungum anaingognem. Agi bini niŋgi damu uyqa keresai unub. ³ Niŋgi areqalo namij dauryoqnsib unub. Agi niŋgi nuŋgo Kristen was naŋgi qa are ugeingeqnaqa koba na anjam na qotoqnsib laqnu. Nuŋgo kumbra di jejamu qa kumbra uge. Di mandam tamo naŋgo kumbra. ⁴ Agi niŋgi qudei mareqnu, “E Pol dauryo qaji tamo.” Niŋgi qudei mareqnu, “E Apolos dauryo qaji tamo.” O ijo was kalil, nuŋgo kumbra di mandam tamo naŋgo kumbra.

⁵ Apolos a tamo kiyero? E Pol e segi tamo kiyero? Aqo aiyel Qotei aqa wau tamo segi. Tamo Koba a na aqo aiyel wau segi segi egej. Deqa iga aqa anjam niŋgi merngonam qusib Yesus qa nuŋgo areqalo siŋilateb. ⁶ E wauq di iŋgi yagonam Apolos a iŋgiq di ya atej. Ariya Qotei a segi na iŋgi boletej. ⁷ Deqa tamo iŋgi yageqnu qaji a ñam saiqoji unu. Tamo iŋgiq di ya ateqnu qaji a dego ñam saiqoji unu. Ariya Qotei iŋgi boleteqnu qaji a segi ñam koba ti unu. ⁸ Tamo iŋgi yageqnu qaji wo tamo iŋgiq di ya ateqnu qaji wo naŋgi aiyel ombla Qotei aqa wau ojeqnu. Mondonj Qotei na naŋgo wau segi segi pegiyosim awai enjrqas. ⁹ Aqo aiyel Qotei ombla wau ojeqnum. Qotei aqa iŋgi wau agi niŋgi.

Qotei aqa wau tamo naŋgi tal gereiyo qaji tamo bul

Niŋgi Qotei aqa tal bul unub. ¹⁰ Qotei a e qa are boleyosiq wau ebej deqa e tal gereiyo qaji tamo bul unum. E tal gereiyqajqa qalie bole deqa e tal aqa utru atem. E tal aqa utru atem deqa tamo qudei naŋgi olo tal ai gogeq di tal ateqnu. Deqa e naŋgi endegsi minjreqnum, “Niŋgi tal geregere ateqniy.” ¹¹ O ijo was niŋgi qalie, Qotei na Yesus Kristus osiq a tal ai tuma qaji bul tigeltej unu. Deqa tamo qudei na olo tal ai tuma qaji bei ataib. Yesus a segi qujai tal ai tuma qaji bole. ¹² Ariya tamo

nanġi tal ai gogeq di tal atqa oqnsib gol na ti silva na ti meniġ naimyo na ti ħamtanġ na ti liki na ti iġġi ñenġi aqa sau na ti tal ateqnub. ¹³ Mondonġ Qotei na tamo nanġi peginjro batiamqa a ħamyuwo bulosim tamo kalil nanġo wau segi segi boleq atsim pegiyosim nanġo wau bole kiyo uge kiyo di unqas. ¹⁴ Tamo qudei nanġo wau di ħamyuwo na yugwasai deqa nanġi awai bole oqab. ¹⁵ Tamo qudei nanġo wau di ħamyuwo na yuelenqas deqa nanġo wau kalil torei loumqas. Ariya tamo nanġi di padalqasai. Nanġi ħamyuwoq di padalqa jojomoqñib Qotei na nanġi dena olo elenqas.

Ninġi Qotei aqa atra tal bul unub

¹⁶ Ninġi Qotei aqa atra tal bul unub. Qotei aqa Mondor a nunġo ambleq di unu. Di ninġi qaliesai kiyo? ¹⁷ Qotei aqa atra tal di agi ninġi. Deqa tamo bei na atra tal di ugeugeiyqas di Qotei na kamba tamo di ugeugeiyqas.

Iga tamo nanġo ñam soqtqasai

¹⁸ Ninġi nunġo segi jejamu gisanġyaib. Ninġi qudei mandam qaji powo ti sosib endegsib are qaleqnub kiyo, “E powo koba ti unum”? Di sai. Ninġi endegsib mariy, “Bole, e nanari tamo.” Degsib marib Qotei na olo powo enġimqa dena ninġi powo bole oqab. ¹⁹ Tamo nanġi mandam tamo nanġo powo ti unub qaji nanġi Qotei aqa ħamgalaq di nanari tamo unub. Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nenġrenġyeb unu, “Tamo nanġi mandam tamo nanġo powo ti unub qaji nanġi kumbra uge uge yeqnub. Yeqnab Qotei a kamba nanġi padaltnjreqnu.”

²⁰ Anjam bei dego unu,
 “Tamo nanġi mandam tamo nanġo powo ti unub qaji nanġo areqalo Tamo Koba a segi qalie.
 A qalie, nanġo areqalo di uge deqa nanġi wau bei bei yeqnab ugeinjreqnu.”

²¹ Deqa ningi na mandam tamo nanngo ñam soqtoqnaib. Ingi ingi kalil di nunngo. ²² Apolos, Pita, e Pol, mandam, ñambile, moiyo, ingi ingi kalil bini unub qaji ti ingi ingi kalil bunuqna brantelenqab qaji ti di nunngo. ²³ Ariya ningi Kristus aqa. Kristus a Qotei aqa.

4

Qotei a segi na aqa wau tamo nanngi peginjreqnu

¹ O ijo was kalil, aqo Apolos wo iga Kristus aqa wau tamo. Iga Qotei aqa wau taqateqnum. Gago wau agiende. Iga Qotei aqa uli anjam mare mare laqnum. Ningi iga qa degsib are qaloqniy. ² Ningi qalie, wau taqato tamo a na wau lanja aqa medabu dauryoqnaqas. Dego kere e Qotei aqa medabu dauryeqnum. ³ Deqa anjam pegiyo tamo bei na kiyo ningi na kiyo ijo kumbra pegiyqab di unqum. E deqa yala are qalqasai. E segi dego ijo kumbra pegiyosaieqnum. ⁴ Ijo kumbra uge bei unu kiyo di e geregere poibosai. Ariya e une saiqoji unum degsi marqa keresai. Tamo Koba a segi na e pegibqas. ⁵ Pegiyo bati brantosaiunu deqa ningi na tamo qudei nanngi peginjroqnaib. Ningi mati tariñesoqnibqa mondoñ Tamo Koba a bosimqa a segi na ingi ingi kalil ambruq di uliejunub qaji di suwañoq di atqas. Osim tamo kalil nanngo areqalo dego boleq atqas. Yim bati deqa Qotei a gago segi segi kumbra unsim bole kiyo sai kiyo deqa mergwas.

Korin Kristen nanngi nanngo segi ñam soqteqnum

⁶ O ijo was kalil, aqo Apolos wo gago kumbra qa agi e na ningi mernqonum. Di kiyaaqa? Ningi Qotei aqa anjam nengrenq di unu qaji de ti olo anjam qudei ti turtosib diqoqnaib deqa. Osib tamo qudei nanngo ñam soqtoqnsib olo tamo qudei nanngo ñam aguq atoqnaib deqa. ⁷ Ningi gate kokba unub e? Sai. Nunngo ingi bole kiye Qotei na

ningi engosai? Nungo inği inği kalil agi Qotei na ningi engej. Deqa ningi kiyaaq mareqñub, “Iga gago segi siñgila na inği inği kalil di ejunum”? Ningi kiyaaq nungo segi ñam soqteqñub?

⁸ Agi ningi are qaleqñub, “Iga inği inği kalil kere na unum. Iga ñoro koba ejunum. Deqa iga na Pol Apolos wo nanği aiyel buññrsimqa iga segi mandor kokba bulonum.” O was ningi deqsib are qalaib. Ningi mandor kokba bulonub qamu e ningi qa tulañ areboleboleibqoqa Apolos ombila na ningi beterngosim ningi koba na mandor kokba bulonum qamu. ⁹ Ijo areqalo agiende. Iga Yesus aqa anjam maro tamo unum deqa Qotei na gago ñam tulañ aguq atej. Deqa iga tamo uge nanği bulonum. Tamo uge nanği agi anjam pegiyo tamo a na une ti qa minjroqñsiq moiyoññreqñu. Od, a na mandam tamo ti lañ angro ti nanžo ñamgalaq di nanği moiyoññreqñu. O ijo was kalil, iga tamo uge nanği di bulonum. ¹⁰ Iga Kristus aqa ñam osi laqñum deqa iga nanari tamo bulonum. Ariya ningi powo ti sosib deqa ningi Kristus qa qalie bole. Iga siñgila saiqoji unum. Ariya ningi siñgila ti unub. Iga ñam saiqoji unum. Ariya ningi ñam ti unub. ¹¹ Iga nami mam ti ya qar ti soqñem agi bini unum. Iga gara bolesai. Tamo qudei na iga ugeugeiqñub. Iga tal saiqoji. ¹² Iga ñes na ti gago segi bañ na ti wauoqñsim unum. Tamo qudei na iga misiliñgeqñab iga kamba olo nanği qa pailyeqñum. Tamo qudei na iga ugeugeiqñab iga gulbe di qoboiyeqñum. ¹³ Tamo qudei na iga yomuigeqñab iga kamba olo nanği anjam bole minjreqñum. Iga tamo sougetejunub qaji nanği bulonum. Iga tamo unğasari kalil nanžo ñamgalaq di inği tulañ jigat bulosim unum. Iga nami deqsi soqñem agi bini unum.

Pol na Korin Kristen nanği minjrej, “Ningı ijo kumbra dauryiy”

¹⁴ O ijo was, ningi ijo anjam endi sisiyosib jemaingwajqa e deqa nengrenyosai. E nungo areqalo tingitetngwajqa deqa osim anjam endi nengrenyonum. Ningi ijo angro bole. E ningi tulan qalaqalaingeqnum. ¹⁵ Nungo abu qujai agi e segi. Nungo abu gargekoba sai. Tamo 10,000 nanngi na Kristus aqa kumbra ningi osorngoqnaqab di ungunum. E qujai Kristus Yesus aqa anjam bole ningi merngonam qusib are bulieb. Dena e nungo abuem. ¹⁶ Deqa e ningi endegsi merngwai. Ningi ijo kumbra kalil dauryoqniy. ¹⁷ Utru deqa e Timoti qarinyonum a nungoq bqo. E nami Tamo Koba aqa anjam Timoti minjnam a are buliej. Deqa a ijo angro bole. E a tulan qalaqalaiyeqnum. A nungoq bosim ijo kumbra qa ningi saingim quqwab. Ijo kumbra agiende. E Kristus beteryesosim a dauryeqnum. Ijo kumbra di e na sawa sawa kalilq di Kristen nanngi osornjreqnum.

¹⁸ Ariya ningi qudei endegsib are qaleqnum, “Pol a gagoq bqasai.” Osib ningi diqoqnsib laqnum. ¹⁹ O was ningi degaib. Tamo Koba a na odbimqa e nungoq urur boqujatqai. Tamo nanngi diqoqnsib laqnum qaji nanngo singila qabe na eqnum di unqajqa bqai. E nanngo anjam maro laja quqwajqa bqasai. ²⁰ Ningi qalie, Qotei a gago Mandor Koba sosisiq iga taqatgeqnu. A laja anjam maro na iga taqatgosaieqnu. A singila na iga taqatgeqnu. ²¹ Nungo are kiyersiq unu? E nungoq bosiy njirintngosiy tingitngwai kiyo e bosiy ningi qalaqalaingosiy lawo na gereingwai kiyo? Ningi segi mariy.

5

Sambala kumbra a Korin Kristen nango ambleq di unu

¹ O ijo was kalil, e anjam bei endegsi quem. Nungo ambleq di tamo bei a sambala kumbra yeqnu. Aqa sambala kumbra di tulan ugedamu. Tamo nanngi Qotei

qaliesai qaji nanği sambala kumbra deqaji yosaieqñub. Aqa sambala kumbra agiende. A na aqa abu aqa ñaun oqnsiq ombra sambalaeqñub. ² Ningi aqa sambala kumbra deqa are ugeingosaieqñu, Ningi akamosaieqñub. Ningi diqoqnsib laqñub. Ningi are ugeingej qamu ningi tamo di osib nuñgo ambleq dena taqal waiyeb qamu.

³ E ningi koba na sosai. E isaq endi unum. Ariya ningi ijo are miligiq di unub deqa e ningi ti sobulejunum. Deqa e sambala tamo di aqa une qa pegiyonum koboqo. ⁴ E ningi endegsi mernğwai. Ningi gago Tamo Koba Yesus aqa ñam na korooy. Yim koroq di e ningi ti sobulitqa Tamo Koba Yesus aqa siñgila dego nuñgoq di sqas. ⁵ Ningi koroesosibqa tamo di ojsib Satan aqa banq di atibqa Satan na a osim aqa jejamu gulbe yqas. Yim mondoñ Tamo Koba Yesus a bqajqa batiamqa Qotei na tamo di aqa qunurñ olo oqas.

Pol na Kristen nanği minjrej, “Ningi tamo uge di wiyiy”

⁶ Ningi nuñgo segi ñam soqteqñub di kumbra bolesai. Ningi qalie, tamo nanği sum kiñala oqnsib bem ti bulyeqñab bem tiyekritoqnsiq tulañ kobaqujaeqñu. ⁷ Deqa ijo was kalil, ningi bem tiyeqñu qaji sum namij di taqal atiy. Osib dena ningi olo bem bunuj bulosib sum saiqoji sqab. E qalieonum, ningi sum saiqoji unub koboqo. Di kiyaaq? Jeu tamo nanği na Kristus qalñab a kaja du bulosiq gago une qa moisiq aqa leñ aiyej. Juda nanño yori bati koba qa nanği Yesus degyeb. ⁸ Deqa iga yori bati koba di unqom. Unsim bem tiyeqñu qaji sum namij di taqal atsim olo bem bunuj sum saiqoji unu qaji di oqom. Sum namij di kumbra uge ti une ti sigitejunu. Bem bunuj sum saiqoji unu qaji di are bole ti anjam bole ti sigitejunu.

⁹ E nami anjam endegsi nernğrenyosim nuñgoq qarinyem, “Ningi sambala tamo nanği koba na laqñab.” ¹⁰ O

ijo was, e na tamo Yesus qaliesai qaji nan̄gi qa nin̄gi degsi mern̄gosai. Nin̄gi nan̄gi koba na laqn̄qa kere. Tamo sambalaeqnub qaji nan̄gi ti tamo ñoro qa mauln̄jreqnu qaji nan̄gi ti tamo gisañ na silali eqnub qaji nan̄gi ti tamo gisañ qotei qa loueqnub qaji nan̄gi ti nin̄gi nan̄gi koba na laqajqa e deqa nin̄gi saidn̄gosai. Nin̄gi nan̄gi koba na laqasai di nin̄gi torei mandam uratqab. Di keresai. ¹¹ Ariya tamo bei a marqas, “E nun̄go Kristen was bole.” Osim a olo sambala kumbra yqas kiyo, tamo bei aqa ñoro qa maulyqas kiyo, gisañ qotei qa louqas kiyo, tamo nan̄gi misilin̄jrqas kiyo, ya uge uyoqnsim nanarioqn̄qas kiyo, gisañ na tamo nan̄go silali yain̄jrqas kiyo a kumbra degyimqa nin̄gi a ombla laqnaib. Nin̄gi a ombla in̄gi uyoqnaib dego. Agi e nami anjam deqa nen̄gren̄yosim nun̄goq qarinyem. ¹²⁻¹³ Deqa e na tamo Yesus qaliesai qaji nan̄go une qa pegin̄jrqi e? Sai. Di ijo wau sai. Di Qotei aqa wau. Ariya Kristen nan̄go une qa pegin̄jrqi qajqa wau di nun̄go wau tin̄tiñ. Deqa nin̄gi tamo uge di osib nun̄go ambleq dena taqal waiiy.

6

Nin̄gi nun̄go Kristen was bei osib anjam pegiyo talq gilaib

¹ Nin̄gi qudei kumbra uge endegsib yeqnub. Nin̄gi nun̄go Kristen was bei qa anjam soqnim a osib anjam pegiyo tamo Qotei qaliesai qaji nan̄go ulatamuq di tigeltqab. Nin̄gi a osib Qotei aqa tamo un̄gasari nan̄go ulatamuq di tigeltqab di kere. Ariya nin̄gi degyosaieqnub. Nun̄go kumbra uge deqa nin̄gi jemaingosaieqnu. ² Iga Qotei aqa segi tamo un̄gasari unum deqa mondoñ iga na tamo kalil mandamq endi unub qaji nan̄go une qa pegin̄jqom. Di nin̄gi qaliesai kiyo? Iga degyqom deqa kiyaya nin̄gi nun̄go Kristen was nan̄go anjam kiñilala qudei qa nan̄gi pegin̄jrqa keresai? ³ Mondoñ iga lan̄ angro

nanngo une qa dego peginjrqom. Ningi di qaliesai kiyo? Iga degyqom deqa e endegsi are qalonum, iga mandamq endi gago Kristen was nanngo anjam kalil dego pegiyqa kere. ⁴ Deqa ningi Kristen was bei qa anjam soqnim kiyaaqa ningi na a osib anjam pegiyamo tamo Qotei qaliesai qaji nanngoq gilqab? Anjam pegiyamo tamo nanngi di Kristen tamo sai. ⁵ E anjam endi ningi merrngonum. Di kiyaaqa? Ningi nunngo kumbra uge deqa jemaingim uratqajqa deqa. Nunngo ambleq di powo tamo bei unu kiyo? Sqas di Kristen was bei a was bei qa anjam soqnim powo tamo dena nanngo anjam pegiyqa kere. ⁶ Kiyaaqa Kristen was bei a was bei osim anjam pegiyamo tamo Yesus qa nanngo areqalo singilatosaieqnub qaji nanngoq gilsim nanngo ulatamuq di tigeltqas?

⁷ Ningi nunngo Kristen was bei qa anjam soqnim a osib anjam pegiyamo tamo nanngoq gilqab di kumbra uge. Nunngo kumbra dena ningi Yesus dauryqajqa uratosib ulonqab. Ningi nunngo Kristen was bei qa anjam soqnim, unqum, ningi a uratib une engem. Osim nunngo ingi ingi bajinjem. ⁸ Ariya ningi degyosaieqnub. Ningi segi kamba olo nunngo Kristen was nanngi kumbra uge enjroqnsib nanngo ingi ingi gisan na yainjreqnub.

⁹⁻¹⁰ Tamo unqasari kumbra uge uge yeqnub qaji nanngi Qotei na taqatnjrsim nanngo Mandor Koba sqasai. Di ningi qaliesai kiyo? O ijo was ningi na nunngo segi jexamu gisan yaib. Tamo sambala kumbra yeqnub qaji nanngi ti, tamo gisan qotei qa loueqnub qaji nanngi ti, tamo was bei aqa nanngi jexamu ojeteqnub qaji nanngi ti, tamo unqa wo ngerenqa uratoqnsib olo tamo bei bei wo ngerenqnub qaji nanngi ti, bajin tamo nanngi ti, tamo was bei aqa ingi ingi qa mamaulnjreqnu qaji nanngi ti, tamo ya uge uyoqnsib nanarieqnub qaji nanngi ti, tamo was bei yomuiyeqnub qaji nanngi ti, tamo was bei aqa silali gisan na yayieqnub

qaji nanngi ti, tamo deqaji kalil nanngi Qotei na taqatnjrsim nanngo Mandor Koba sqasai. ¹¹ Nami ninngi qudei tamo uge deqaji soqneb. Ariya bunuqna Qotei na nunngo are miligi yansetngosiq na ninngi aqa segi kumbra boleq di atej. Atsiqa Tamo Koba Yesus Kristus aqa ñam na ti gago Qotei aqa Mondor aqa sinngila na ti ninngi tamo bole une saiqoji qa merngej.

Nunngo jejamu a Qotei aqa Mondor aqa atra tal bul unu

¹² Kristen qudei nanngi mareqnu, “E kumbra gargekoba yqa kere. Dal anjam na getentosai.” Di nanngi bole mareqnu. Ariya e kumbra qudei yoqnqai dena e aqaryaiqbqa keresai. Od, e kumbra gargekoba yqa kere. Ariya e kumbra bei aqa sorgomq di sqasai. ¹³ Tamo qudei nanngi mareqnu, “Inngi uyo aqa wau agi aisim meneq di sqas. Mene aqa wau agi inngi uyqas.” Di nanngi bole mareqnu. Ariya mondonj Qotei na inngi uyo ti mene ti di torei kobotqas. Gago jejamu di sambala kumbra yqajqa sai. Gago jejamu di Tamo Koba aqa. A segi na taqateqnu. ¹⁴ Qotei aqa sinngila na a Tamo Koba olo subq na tigeltej. Deqa mondonj a na iga dego tigeltgwas.

¹⁵ Nunngo jejamu di Kristus aqa jejamu qujai. Di ninngi qaliesai kiyo? Deqa e Kristus aqa jejamu osiy sambala unja aqa jejamuq di betertqai di kumbra bolesai. ¹⁶ Tamo bei a sambala unja wo betertqab di a unja de wo jejamu qujaitosib sqab. Di ninngi qaliesai kiyo? Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, “Tamo bei aqa njanj wo beterosib nanngi jejamu qujaitosib sqab.” ¹⁷ Ariya tamo bei a Tamo Koba Yesus wo betertqab di nanngi aiyel Mondor qujai ti sqab. ¹⁸ Deqa ijo was, ninngi gaigai sambala kumbra uratoqnsib isaq giloqniy. Une kalil tamo nanngi yeqnu qaji di nanngo jejamuq di beterosaiqnu. Ariya sambala kumbra a tamo nanngo jejamuq di beteroqnsiq

nanngo jejamu ugeteqnu. ¹⁹ Nunngo jejamu di Mondor Bole aqa atra tal bul unu. Qotei a segi na Mondor di ningi engej deqa a nunngo are miligiq di unu. Ningi di qaliesai kiyo? Nunngo jejamu di nunngo segi jejamu sai. Di Qotei aqa jejamu. ²⁰ Qotei a awai kobaquja na ningi awaingej. Deqa kumbra kalil ningi yeqnub qaji di ningi Qotei aqa ñam soqtqa are qaloqnsib yoqniy.

7

Uña oqajqa anjam

¹ Ariya anjam qudei ningi nenngrenyosib ijoq qarinyeb qaji deqa kamba merngwai. Anjam bei agi uña oqajqa anjam. Deqa merngwai. Tamo nanngi laña sosib uña oqa uratqab di kumbra bole. ² Ariya sambala kumbra kobaaim deqa ningi segi segi uña oiy. Uña ningi dego segi segi tamo oiy. ³ Tamo aqa jejamu di aqa ñaun qa. Deqa a aqa jejamu getentaiq. Uña aqa jejamu di dego aqa gumbulun qa. Deqa a aqa jejamu getentaiq. ⁴ Unngasari nanngi na nanngo segi jejamu taqatosaiqnu. Nanngo jejamu di nanngo gumbulun na taqateqnu. Tamo nanngi dego nanngo segi jejamu taqatosaiqnu. Nanngo jejamu di nanngo ñaun na taqateqnu. ⁵ Deqa ningi nunngo jejamu getentaib. Ariya bati bei ningi nunngo uña wo ombla areqalo qujaitosib pailyqa bati atsib di ningi nunngo jejamu getentosib pailyoqniy. Bunuqna pailyo bati koboamqa ningi nunngo jejamu olo turtiy. Ningi nunngo segi jejamu geregere taqatqa keresai deqa Satan na ningi osim sambala kumbraq di olo breingno uge. ⁶ Ijo anjam di e ningi aqaryaingwa osim deqa merngonum. E singila na merngosai. ⁷ Ijo are endegsi unu. Tamo kalil nanngi e bul laña sqab di bole. Ariya Qotei na tamo nanngi singila segi enjreqnu. A na tamo qudei nanngi singila bei enjreqnu. Osiqa tamo qudei nanngi singila bei enjreqnu.

⁸ Ariya tamo uña osai qaji nanği ti uña tamo osai qaji nanği ti e na anjam endegsi minjrқai. Uña qobul nanği dego e na anjam endegsi minjrқai. Ningi e bul laña sqab di bolequja. ⁹ Ariya ningi nuңgo segi jejamu taqatqa keresaiamqa ningi uña oiy. Ningi tamo oiy. Ningi sambala kumbra yqajqa are tulañ prugñgoqnqas di kumbra bolesai.

¹⁰ Ningi tamo ti uña ti unub qaji e na anjam endegsi mernğwai. E segi na mernğwasai. Tamo Koba a dego ningi mernğwas. Anjam agiende. Uña nanği na nanço tamo nanği uratnjraib. ¹¹ Ariya uña bei na aqa tamo uratqas di a olo tamo bei aiq. A laña soqnem. Saiamqa a na aqa tamo nami uratej qaji di olo eme. Tamo nanği dego nanço uña nanği uratnjraib.

¹² Ningi qudei e na anjam endegsi mernğwai. Anjam endi Tamo Koba aqa anjam sai. E segi na mernğwai. Ni Kristen tamo. Ariya ino ñauñ a Kristen uña sai. Di uңgum. Ni a urataim. A ni ombla sqa are soqnim ni a urataim. ¹³ E uña nanği dego anjam di minjrқai. Ni Kristen uña. Ariya ino gumbuluñ a Kristen tamo sai. Di dego uңgum. Ni a urataim. A ni ombla sqa are soqnim ni a urataim. ¹⁴ Ningi quiy. Tamo bei a Yesus qa aqa areqalo singilatosaiosim Kristen uña oqas. Kumbra dena a Kristen nanço miligiq aisim Qotei aqa jojomq di sqas. Uña bei dego a Yesus qa aqa areqalo singilatosaiosim Kristen tamo oqas. Kumbra dena a Kristen nanço miligiq aisim Qotei aqa jojomq di sqas. Degsi sosai qamu nanço anğro nanği Qotei aqa ñamgalaq di jiga ti so qamu. Ariya nanği Kristen nanço miligiq di unub deqa nanço anğro nanği Qotei aqa jojomq di unub. ¹⁵ Ariya Kristen tamo bei aqa uña a Yesus qa aqa areqalo singilatosai deqa uña dena a uratqa marsim uratem. Tamo a deqa gulbe oqasai. Qotei na odyqas. Kristen uña dego aqa tamo a Yesus qa aqa areqalo

siŋgilatosai deqa tamo dena a uratqa marsim uratem. Uŋa a dego gulbe oqasai. Qotei na odyqas. Qotei a niŋgi kalil koba na geregere lawo na sqajqa osiq metŋgeqnu. Deqa niŋgi ijo anjam di dauryiy. ¹⁶ O Kristen uŋa, ni ino gumbuluŋ Qotei aqa anjam minjimqa a are bulyqas kiyo sai kiyo di ni qalieqasai. O Kristen tamo, ni dego ino ŋauŋ Qotei aqa anjam minjimqa a are bulyqas kiyo sai kiyo di ni qalieqasai.

Qotei na iga gam segi segi dauryqa marsiq giltgej

¹⁷ Qotei na nami iga gam segi segi dauryqa marsiq giltgej deqa iga gam di dauryoqnsim sqom. Gam kiye Qotei na iga dauryqa metgej qaji di segi dauryqom. Ijo anjam di e na Kristen tamo ungasari qure qure kalilq di unub qaji naŋgi minjre minjre laqnum. ¹⁸ Niŋgi qudei nami muluŋ aisib sonabqa Qotei na niŋgi metŋgej deqa niŋgi degsib soqniy. Niŋgi qudei nami muluŋ aiyosai sonabqa Qotei na niŋgi metŋgej deqa niŋgi dego degsib soqniy. ¹⁹ Niŋgi nami muluŋ aiyeb kiyo niŋgi muluŋ aiyosai kiyo di laŋa. Niŋgi Qotei aqa dal anjam dauryqab di kumbra bole utru ti. ²⁰ Iga nami kiyersim sonamqa Qotei na iga metgej degsim sqom. ²¹ Niŋgi qudei kaŋgal tamo sonabqa Qotei na niŋgi metŋgej. Ariya niŋgi deqa are gulbeŋgaiq. Niŋgi kaŋgal tamo soqniy. Bunuqna niŋgi kaŋgal tamo sqa uratosib olo nuŋgo segi wau ojqa gam soqnimqa degyiy. ²² Tamo naŋgi kaŋgal tamo sonabqa Qotei na metnjrej qaji naŋgi Tamo Koba aqa. Deqa naŋgi aqa ŋamgalaq di kaŋgal tamo sosai. Dego kere tamo naŋgi kaŋgal tamo sosai sonabqa Qotei na metnjrej qaji naŋgi olo Kristus aqa kaŋgal tamo unub. ²³ Qotei a awai kobaquja na niŋgi awaiŋgej deqa niŋgi mandam tamo bei aqa kaŋgal tamo saib. ²⁴ O ijo was kalil, iga nami kiyersim

sonamqa Qotei na iga metgej degsim olo Qotei ombla sqom.

Pol a tamo uña osai qaji nanği ti uña tamo osai qaji nanği ti anjam minjrej

²⁵ Ariya e na tamo uña osai qaji nanği ti uña tamo osai qaji nanği ti anjam bei minjrqi. Anjam endi Tamo Koba aqa anjam sai. E ijo segi areqalo na nanği minjrqi. Qotei a e qa dulej deqa e qalieonum, ijo anjam endi bole. ²⁶ E endegsi are qalonum. Bini bati endi gulbe kokba bqa jojomeqnub. Deqa niñgi kalil kiyersib unub degsib olo soqniy. ²⁷ Niñgi uña ti unub qaji niñgi degsib soqniy. Niñgi nuñgo uña uratqa gam ñamaib. Niñgi uña osai qaji niñgi dego degsib soqniy. Niñgi uña oqa are qalaib. ²⁸ Niñgi uña ti tamo ti oqab di niñgi une yosai. Dungenge nanği dego tamo oqab di nanği une yosai. Ariya tamo uña ejunub qaji nanği ti uña tamo ejunub qaji nanği ti gulbe itoqnqab. Nanği gulbe di itaib deqa e na anjam endi nanği minjronum.

²⁹ O ijo was kalil, diño bati jojomqo deqa e na niñgi endegsi mernğwai. Tamo uña ti unub qaji nanği uña saiqoji so bul soqnebe. ³⁰ Tamo akameqnub qaji nanği akamosai bul soqnebe. Tamo areboleboleinjreqnu qaji nanği areboleboleinjrosai bul soqnebe. Tamo iñgi iñgi awaiyeqnub qaji nanği iñgi iñgi saiqoji so bul soqnebe. ³¹ Tamo mandam qa iñgi iñgi qa wauaqnub qaji nanği iñgi iñgi qa wauosai bul soqnebe. Niñgi qalie, sokiñala mandam ti iñgi iñgi kalil ti torei koboekritqab.

³² Ijo are endegsi unu. Niñgi mandam qa iñgi iñgi qa are qaloqnaib. Niñgi qalie, tamo uña ti sosai qaji nanği Tamo Koba aqa kumbra torei dauryqajqa are qaleqnub. Deqa kumbra kalil Tamo Koba a tulañ areareteqnu qaji di nanği yeqnub. ³³ Ariya tamo uña ti unub qaji nanği mandam qa iñgi iñgi qa are qaleqnub. Deqa kumbra kalil nanço uña a

areareteqnu qaji di nanği yeqnu. ³⁴ Deqa nanği areqalo aiye aiyelteqnu. Dunğenge nanği ti uña tamo osai qaji nanği ti dego Tamo Koba aqa kumbra torei dauryqajqa are qaleqnu. Deqa nanği nanço segi jejamu ti qunu ti torei Qotei yekriteqnu. Ariya uña tamo ti unub qaji nanği mandam qa ingi ingi qa are qaleqnu. Deqa kumbra kalil nanço tamo a areareteqnu qaji di nanği yeqnu. ³⁵ E ninği aqaryainğwa osim deqa anjam di merņgonum. E ninği gulbe enğwa osim anjam di merņgosai. Deqa ninği quiy. Ninği kumbra bole bole dauryoqnsib gaigai Tamo Koba aqa wau ojoqniy. Mandam qa ingi ingi na ninği titņgaiq.

³⁶ Tamo bei aqa dunçe a kobaqujaosim tamo oqa kereamqa a endegsi are qalqas, “Ijo dunçe a laņa sqa keresai. Deqa unğum, a tamo em. E na a tamo oqa getentqasai.” A degsi are qalqas di kere. A une atosai.

³⁷ Ariya tamo bei aqa are miligiq di siņgilaosim marqas, “E bole qalieonum, ijo dunçe a laņa sqa kere. Deqa e na getentqai. Yim a tamo oqasai.” A degsi marsimqa aqa segi areqalo dauryosim aqa dunçe getentqas di kere. A dego une atosai. ³⁸ Deqa tamo bei na aqa dunçe odyim a tamo oqas di a kumbra bole yqo. Ariya tamo bei na aqa dunçe getentim a tamo oqasai di a kumbra tulaņ boledamu yqo.

³⁹ Uña bei aqa tamo a moiyoşaisoqnimqa uña dena a uratqa keresai. Aqa tamo a moiyimqa a olo tamo bei oqa are soqnim a na oqa kere. Ariya a Kristen tamo segi em.

⁴⁰ Ijo areqalo agiende. A olo tamo bei oqa uratosim laņa sqas di a areboleboleiyqas. Qotei aqa Mondor ijoq di unu deqa e anjam di ninği merņgonum.

8

Sulum atrainjro qaji ingi uyqajqa kumbra

¹ O ijo was kalil, e sulum atrainjro qaji ingi uyqajqa kumbra qa ninği merņgwai. Bole, iga kalil powo ti unum. Ariya

iga olo diqoqnsim gago segi ñam soqtoqnqom di uge. Iga qalaqalaiyo kumbra dauryosim gago Kristen was nanği singilatnjroqnqom di kere. ² Tamo bei a marqas, “E powo ti unum.” A degsi marqo deqa iga qalieonum, aqa powo kereosaiunu. ³ Ariya tamo bei a Qotei qalaqalaiyoqnqas di Qotei a tamo deqa poiyyas.

⁴ Deqa e sulum atrainjro qaji inği uyqajqa kumbra qa ninği endegsi merngwai. Mandamq endi sulum nanği unub di nanği gisañ qotei laña sigiteqnub. Iga qalie, Qotei bole a segi qujai unu. Qotei bei sosai. ⁵ Tamo qudei nanği mareqnub, “Qotei gargekoba unub. Tamo kokba dego gargekoba unub.” Tamo qudei nanği degsib mareqnub di unğum. Lanq di, mandamq di qotei deqaji nanği unub di laña. ⁶ Iga qalieonum, Qotei qujai unu. A gago Abu. A inği inği kalil qa utru. Iga aqa segi tamo unğasari tıñtın unum. Tamo Koba qujai dego unu. Di Yesus Kristus. A inği inği kalil atelenej. Iga kalil aqaq dena ñambile em.

⁷ Ariya Kristen qudei nanği anjam deqa geregere poinjrosai unu. Nanği nami inği uyo eleñoqnsib gisañ qotei nanço sulum atrainjroqneb. Deqa bini nanği inği di uyqa oqnsib are gulbeinjreqnaqa endegsib are qaleqnub, “Iga sulum atrainjro qaji inği di uyqom di iga sulum nanği olo atrainjrobulqom. Dena iga une oqom.” Nanği degsib are qaleqnub. ⁸ Bole, gago inği uyo na iga Qotei aqa areq gilqa keresai. Iga inği getentqom dena iga Qotei aqa ñamgalaq di une ti sqasai. Iga inği uyqom dena iga tamo bole sqasai dego. ⁹ Ninği geregere are qaliy. Ninği inği bei uyqa are soqnim uyyi. Di une sai. Ariya ninği inği di uyibqa Kristen was qudei powo bole osai qaji nanği ninği nunğsib dena ulonşosib uneq aiqab di uge. Deqa unğum, ninği inği di uyaib.

¹⁰ Ninği powo bole ti unub qaji ninği sulum nanço atra tal miligiq gilsib dia inği uyoqnib Kristen was bei powo

bole osai qaji a bosim ningi nungsimqa a endegsi are qalqas, “Kristen was nanngi inngi di uyeqnuub deqa unngum, e dego uyqai.” Osim a ulonjosim uneq aiqas. ¹¹ Nunngo powo dena ningi na was bei di powo bole osai qaji a uneq waiyonub. Ningi qalie, Kristus a was deqa moiyej. ¹² Deqa ningi quiy. Ningi na Kristen was nanngi uneq breinjrsib nanngo areqalo Kristus qa singilateb qaji di ugetetnrqab di ningi Kristus dego une yonub. ¹³ Deqa e damu uyitqa dena ijo was a uneq aiqas di e olo damu uyqasai. Ijo was a ulonjosim uneq aiyaaim deqa e damu uratqai.

9

Pol a Yesus aqa wau ojoqnej dena a silali osaioqnej

¹ Ningi ijo kumbra uniy. E tamo bei aqa sorgomq di sosai. E kumbra kiye yqa are soqnim e yqai. E Qotei aqa anjam maro tamo bole. E gago Tamo Koba Yesus unem. E aqa wau ojoqnem dena ningi are bulyeb. Ningi ijo kumbra deqa qaliesai kiyo? ² Tamo qudei nanngi mareqnuub, “Pol a Qotei aqa anjam maro tamo bolesai.” Nanngi degsib mareqnuub di unngum. Ningi segi e qa qalie. E nami Tamo Koba aqa anjam ningi merngonam qusib are bulyeb. Deqa ningi qalie, e Qotei aqa anjam maro tamo bole.

³ Tamo qudei nanngi ijo kumbra pegiyeqnuub deqa e na kamba endegsi minjreqnum. ⁴ Iga Qotei aqa anjam mare mare laqnum dena iga silali osim gago segi inngi ti ya ti uyqa kere. ⁵ Iga unja oqa are soqnim Kristen unja osim laqnqa kere. Agi Pita a unja oqnsiq laqnu. A segi sai. Qotei aqa anjam maro tamo qudei ti Tamo Koba aqa was nanngi ti dego unja oqnsib laqnuub. ⁶ Ningi quiy. Qotei aqa anjam maro tamo kalil nanngi silali wau uratoqnsib Qotei aqa wau ojeqnuub. Deqa aqo Barnabas wo dego silali wau uratqa kere. ⁷ Ningi qalie, qoto tamo bei a qotqas di a silali oqas. A aqa segi silali wau ojqasai. Tamo bei a inngi yagwas di a

inġi meli osim uyqas. Tamo bei a kaja nanġi taqatnjqas di a munġum qa q osim uyqas.

⁸ E mandam tamo nanġo areqalo dauryosim anjam di mernġosai. Anjam di Qotei aqa dal anjamq di dego unu. ⁹ Aġi Moses a nami dal anjam bei endegsi nengrenyej, “Makau nanġi inġi ñenġi paraparaiyoqnsib aqa sau taqal ateqnub. Deqa nanġi inġi ñenġi aqa damu uyqa yoqñib ninġi na nanġi saidnjqraib.” O ijo was, Qotei a makau nanġi qa are qalsiq anjam di marej kiyoo? Sai. ¹⁰ A iga qa osiqa anjam di marej. Od, Moses a iga qa osiqa anjam di nengrenyej. Ninġi are qaliy. Tamo bei a inġi yagwas di inġi meliamqa a osim uyqas. Tamo bei a inġi ñenġi ñoqoryosim damu segitqas di a damu osim uyqas. ¹¹ O ijo was, iga Qotei aqa anjam qa ninġi aqaryainġoqñem di nunġo qunun qa. Deqa ninġi na kamba jejamu qa inġi inġi qa iga aqaryaiġwajqa mernġwom di iga une yosai. Iga nunġo are miligiq di Mondor aqa inġi yagobulem. Inġi di meliqo deqa ninġi na olo otorosib jejamu qa inġi inġi egwajqa mernġwom di iga une yosai. ¹² Tamo qudei nanġi Qotei aqa anjam qa ninġi aqaryainġeqnub deqa nanġi nunġoq dena olo silali inġi inġi yainġeqnub. Deqa iga dego nunġoq dena silali inġi inġi yainġwa kere.

Ariya iga Kristus aqa anjam bole ugetaim deqa iga nunġoq dena silali inġi inġi yainġwa uratem. Osim dena iga gulbe gargekoba qoboioqñem. ¹³ Atra tamo nanġi atra talq dena inġi oqnsib uyeqnub. Tamo nanġi atra bijal taqateqnub qaji nanġi atra bijalq dena atraiyqa wagme oqnsib uyeqnub. Ninġi di qaliesai kiyoo? ¹⁴ Dego kere Tamo Koba a endegsi marej, “Tamo nanġi Qotei aqa anjam bole mare mare laqnub qaji nanġi dena silali oqnsib nanġo segi inġi awaiyoqnsib uyoqñqab.”

¹⁵ Ariya e nunġo inġi bei yainġwa osim anjam endi nengrenyosai. E nunġoq dena silali inġi inġi yainġwa

uratem agi bini unum. Degsi sosiy e moiqai. E ijo kumbra deqa tulaŋ areboleboleibeqnu. Deqa tamo bei na ijo kumbra di olo uge qa maraiq. ¹⁶ E Yesus aqa anjam bole mare mare laqnum deqa e ijo segi ñam soqtqa keresai. Qotei na e qarinqbej deqa e aqa anjam mare mare laqnqai. E wau di uratqa keresai. Uratqai di Qotei na e gulbe ebqas. ¹⁷ E ijo segi areqalo na Yesus aqa anjam mare mare laosaieqnum. E Qotei aqa wau tamo unum deqa e aqa areqalo dauryoqnsim aqa anjam mare mare laqnum. E ijo segi areqalo na Yesus aqa anjam mare mare laqnum qamu e dena silali inŋi inŋi eqnum qamu. ¹⁸ Deqa e awai kiye oqai? Ijo awai agiende. E Yesus aqa anjam bole mare mare laqnsim dena e silali oqa urateqnum. Ijo awai bole agide. Bole, e silali oqa kere. Ariya e oqa urateqnum. E laŋa tamo unŋasari naŋgi Yesus aqa anjam bole minjre minjre laqnum. Ijo awai bole agide.

Pol a tamo unŋasari kalil naŋgo kaŋgal tamo soqnej

¹⁹ E kumbra kiye yqa are soqnim e yqai. E tamo bei aqa sorgomq di sosai. Di unŋum, e ijo segi areqalo na tamo kalil naŋgo sorgomq di sosim naŋgi kaŋgalnjreqnum. E degyeqnum. Di kiyaaqa? E tamo gargekoba naŋgi are bulyetnjroqnit Qotei na naŋgi elenqajqa deqa. ²⁰ Deqa e Juda naŋgo kumbra dauryeqnum. Di kiyaaqa? E naŋgi are bulyetnjroqnit Qotei na naŋgi elenqajqa deqa. Tamo naŋgi dal anjam aqa sorgomq di unub qaji naŋgo kumbra dego e dauryoqnsim dal anjam aqa sorgomq di sobulejunum. Bole, e segi dal anjam aqa sorgomq di sosai. Ariya e naŋgo kumbra di dauryeqnum. Di kiyaaqa? E naŋgi are bulyetnjroqnit Qotei na naŋgi elenqajqa deqa. ²¹ Tamo naŋgi dal anjam saiqoji unub qaji naŋgo kumbra dego e dauryoqnsim dal anjam saiqoji sobulejunum. Bole, e Qotei aqa dal anjam ti unum. Agi e Kristus aqa dal

anjam aqa sorgomq di unum. Ariya e tamo nanği dal anjam saiqoji unub qaji nanği are bulyetnjroqnit Qotei na nanği elenqajqa deqa e nanžo kumbra dauryeqnum. ²² Tamo siŋgila saiqoji unub qaji nanžo kumbra dego e dauryoqnsim siŋgila saiqoji sobulejunum. Di kiyaaq? E nanği are bulyetnjroqnit Qotei na nanği elenqajqa deqa. O ijo was niŋgi quiy. E tamo kalil nanžo sorgomq di sosim nanžo kumbra dauryeqnum. Di kiyaaq? E nanği qudei are bulyetnjroqnit Qotei na nanği elenqajqa deqa. ²³ E Yesus aqa anjam bole qa are qaloqnsim deqa kumbra kalil di yeqnum. Deqa mondoŋ Yesus na awai boledamu e ebqas. Tamo kalil Yesus aqa anjam bole qa nanžo areqalo siŋgilateqnum qaji nanği dego awai di oqab.

Iga laŋ qure qaji awai oqajqa deqa gurgurqom

²⁴ E mandam tamo nanžo alaŋ qa mernğwai. Tamo nanği gurguroqnsib bubuŋeqnub di nanği awai oqajqa deqa. Ariya tamo qujai a segi na nanği kalil buŋnjrsim awai oqas. Dego kere niŋgi laŋ qure qaji awai oqa marsib siŋgila na gurguroqniy. ²⁵ Tamo gurgureqnum qaji nanği awai oqa marsib gurgur qalieqa osib nanžo segi jejamu qaloqnsib siŋgilateqnum. Deqa gurgur batiamqa nanği siŋgila na gurgurqab. Nanžo awai di mandam qaji awai. Deqa nanžo awai di koboqas. Ariya laŋ qure qaji awai iga oqa mareqnum di koboqasai. Di gaigai sqas. ²⁶ Deqa e ururoqnsim laŋa laŋaq di ŋam atosaieqnum. E awai bole di koqyoqnsim urureqnum. E qoto tamo bul unum deqa e laŋa laŋaq di ijo baŋ waiyosaieqnum. E tamo qalqajqa deqa ijo baŋ tiŋsim geregere waiyeqnum. ²⁷ E ijo segi jejamu qaloqnsim geregere taqatoqnsim dena e siŋgila eqnum. Di yawo anjam. Aqa utru agiende. Tamo unğasari nanği laŋ qure qaji awai oqajqa deqa e na Yesus aqa anjam

bole nan̄gi minjre minjre laqnum. Ariya e segi dego awai di osaiaim deqa e siŋgila na waueqnum.

10

Iga kumbra uge uge dauryqajqa are prugwasai

¹ O ijo was niŋgi ijo anjam endeqa geregere poiŋgem. Nami gago moma nan̄gi wadau sawaq di laqnaḅqa Qotei a laŋbi miligiq di sosaqa nan̄gi gam osornjroqnej. Bati di nan̄gi Yuwal Lent di gentosib mandam boleq aisib walwelosib gileb. ² Nan̄gi kalil Moses dauryeb deqa nan̄gi laŋbi ti Yuwal Lent ti dena yanso obuleb. ³ Bati deqa Qotei aqa Mondor a laŋ goge na nan̄gi kalil iŋgi anainjreqnaq uyoqneb. ⁴ Ya dego Mondor na nan̄gi kalil anainjreqnaq uyoqneb. Mondor na nan̄gi meniŋ bei osornjrnaqa meniŋ dena ya branteqnaqa nan̄gi uyoqneb. Meniŋ di wadau sawaq di nan̄gi daurnjrsiq giloqnej. Meniŋ di agi Kristus. ⁵ Ariya Qotei a nan̄gi qa arearetosaioqnej. Deqa a wadau sawaq di nan̄gi gargekoba ñumnaq moreŋeb.

⁶ Qotei na nan̄gi ñumnaq moreŋeb. Di kiyaaqa? Iga bini unum qaji iga ulaosim nan̄go kumbra uge dauryqa are pruggaim deqa. ⁷ Deqa ijo was kalil, niŋgi gisaŋ qotei nan̄gi qa louoqnaib. Agi gago moma qudei nan̄gi gisaŋ qotei nan̄gi qa louoqneb. Qotei aqa anjam bei nan̄gi qa endegsib nen̄grenyeb unu, “Nan̄gi nan̄go segi jejamu qa areboleboleinjreqnaq iŋgi ti ya ti uyoqnsib alaŋoqneb.” ⁸ O ijo was kalil, iga sambala kumbra dego yqasai. Agi gago moma qudei nan̄gi sambala kumbra yoqneb deqa bati qujai qa Qotei na 23,000 tamo un̄gasari nan̄gi ñumnaq moreŋeb. ⁹ Iga Tamo Koba aqa siŋgila laŋa tenemtqa osim a gisaŋyqasai dego. Agi gago moma qudei nan̄gi degyoqneb deqa Qotei na amal uge qariniŋjrnaqa bosib nan̄gi uñinjrnaḅ moreŋeb. ¹⁰ Iga Qotei ñirin̄tqasai dego. Agi

gago moma qudei nanngi degyoqneb deqa Qotei na padalto qaji lan angro bei qarinyonaq aisiq nanngi padaltnjrej.

¹¹ Qotei na gago moma nanngi degsi njolawotnjrej. Onaqa Moses a anjam di nengrenyonaq soqnej. Iga diño bati jojomyonum deqa iga anjam di sisiyosim ulaosim gago moma nanngo kumbra uge dauryqa uratqom. ¹² Tamo bei a endegsi are qalqas, “E singila na tigelejunum.” Ariya a olo geregere ñam ateme. A ulonjosim uneq aiyo uge. ¹³ Gulbe kalil nungoq di branteqnu qaji di mandam tamo kalil nanngoq di dego branteqnu. Qotei a tamo bole unu deqa a ninngi uratngwasai. A marimqa gulbe di aqa singila na nungo singila bunyqasai. Qotei na gam waqtetnggoqnimqa ninngi gulbe di britoqnsib singila na tigelesqab.

Iga Qotei bole ti mondor uge nanngi ti turtnjrsim binjnrqa keresai

¹⁴ Deqa ijo was bole, ninngi gisanj qotei nanngi qa louoqnaib. Ninngi nanngi torei uratnjrsib isaq giliy. ¹⁵ Ninngi powo ti unub deqa e na anjam di ninngi merngonum. Deqa ninngi ijo anjam di qusib geregere pegiyiy. ¹⁶ E ninngi bengem qa anjam merngwai. Iga Qotei pailyoqnsim wain gambanj uyeqnum di iga Kristus aqa leñ aiyej qaji deqa are qaloqnsim a ombla korooqnsim uyeqnum. Iga bem ginngenyoqnsim uyeqnum di iga Kristus aqa jejamu qa are qaloqnsim a ombla korooqnsim uyeqnum. ¹⁷ Bem qujai unu agi Kristus aqa jejamu. Deqa iga kalil koba na korooqnsim bem qujai di uyeqnum. Iga kalil Kristus aqa jejamu qujai. ¹⁸ Ninngi Israel nanngo kumbra qa are qaliy. Israel nanngi atra bijalq di damu koitoqnsib oto bei Qotei atraiyoqnsib olo oto bei uyeqnub. Nanngo kumbra dena nanngi Qotei ombla korooqnsib damu uyeqnub.

¹⁹ Sulum nanngi qotei bole edegaib. Sulum atrainjro qaji inngi di atraiyqa inngi bole edegaib. ²⁰ Inngi di sawa bei bei

qaji nanġi na oqnsib mondor uge nanġi atrainjreqnub. Nanġi Qotei bole atraiyosaieqnub. Nanġi Qotei qaliesai deqa nanġi kumbra di yeqnub. Deqa ijo was niġi kumbra di uratij. Uratqasai di niġi mondor uge nanġi ti beteqab. ²¹ Niġi Tamo Koba aqa wain gambaġ ti mondor uge nanġo wain gambaġ ti di turtoqnsib dena uyoqnaib. Niġi Tamo Koba aqa atra bijal ti mondor uge nanġo atra bijal ti di dego turtoqnsib dena uyoqnaib. ²² Iga kumbra degyqom di iga Tamo Koba aqa are ugetetim a iga qa minjiġ oqwas. Gago siġila na Qotei aqa siġila bunyqa kere e? Keresai.

Iga bati gaigai Qotei aqa ñam soqtoqnqom

²³ Kristen qudei nanġi mareqnub, “E kumbra gargekoba yqa kere. Dal anjam na getentosai.” Di nanġi bole mareqnub. Ariya iga kumbra qudei yoqnqom dena iga aqaryaiġwa keresai. Od, iga kumbra gargekoba yqa kere. Ariya iga kumbra qudei yoqnqom dena iga siġilaqasai. ²⁴ Iga gago segi jejamu aqaryaiyqajqa are qalqasai. Iga tamo kalil nanġi qa are qaloqnsim nanġi aqaryainjroqnqom.

²⁵ Niġi iġi qarinyo sawaq dena damu awaiyoqnsib uyoqniy. Damu di nami tamo qudei na sulum atrainjroqneb kiyo sai kiyo niġi deqa nenemoqnaib. Niġi oqnsib uyoqniy. Niġi nuġo are miligiq di qalieonub, kumbra di bole. ²⁶ Aġi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nenġrenyeb unu, “Mandam endi Tamo Koba aqa segi mandam. Iġi iġi kalil mandamq endi unub qaji di dego Tamo Koba aqa.”

²⁷ Deqa tamo bei Yesus qaliesai qaji a na iġi goisim niġi metġimqa niġi a ombla gilqa are soqnim giliy. Gilsib iġi kalil a na anaingwas qaji di niġi osib uyi. Niġi deqa nenemoqnaib. Niġi nuġo are miligiq di

qalieonub, kumbra di bole. ²⁸ Ariya Kristen was bei na ningi merngwas, “Ingi di sulum atrainjro qaji ingi.” Degsi merngimqa ningi was deqa are qalsib ingi di osib uyaib. Ningi uyqab di ningi unetqab. ²⁹ Bole, ningi une yosai. Ariya tamo anjam merngwo qaji a are qalqas, ningi une yonub. E deqa ningi merngonum.

Ariya Kristen was deqaji bei sosaiamqa e ingi uyqa are soqnim uyqai. Di e une yosai. Kiyaqa e tamo bei aqa areqalo dauryosiy ingi getentqai? ³⁰ E Qotei pailyosiy ingi di uyqai di tamo bei a kiyaqa e misiliñbqas?

³¹ Deqa ningi ingi ti ya ti uyqa oqnsib Qotei aqa ñam soqtoqnsib uyoqniy. Ningi kumbra bei yqa oqnsib Qotei aqa ñam soqtoqnsib yoqniy. ³² Ningi na Juda ti Grik ti Qotei aqa segi tamo ungasari nanngi ti uneq breinjraib. ³³ Ningi e nubiy. E na tamo ungasari kalil nanngi kumbra bole bole enjreqnam nanngi e qa areboleboleinjreqnu. E ijo segi jejamu aqaryaiyqajqa are qalosaieqnum. E tamo ungasari gargekoba nanngi Qotei na elenqajqa deqa are qaloqnsim aqaryainjreqnum.

11

¹ Ningi ijo kumbra kalil dauryoqniy. Agi e segi Kristus aqa kumbra kalil dauryeqnum dego kere.

Uña nango gate kabutqajqa kumbra

² E qalieonum, ningi gaigai e qa are qaloqnsib anjam kalil e nami merngoqnem qaji di geregere dauryeqnub. Deqa e ningi qa tulan areboleboleibeqnu. ³ Ariya ningi ijo anjam bei dego qusib poingem. Ningi qalie, tamo kalil nango gate di Kristus. Uña nango gate di tamo nanngi. Kristus aqa gate di Qotei. ⁴ Deqa tamo nanngi pailyqa osib kiyo anjam palontqa osib kiyo nanngi gate tatal ataib. Nanngi gate tatal atqab di nanngi nango gate jemai yqab. Nango gate agi Kristus. ⁵ Ariya uña nanngi pailyqa osib

kiyo anjam palontqa osib kiyo nanği nanġo gate kabutebe. Uña a aqa gate kabutqasai di a aqa gate jemai yqas. Osim a uña qudei nanġo gate banġa torei milalteqñub qaji nanği bul sqas. ⁶ Deqa a aqa gate kabuteme. A aqa gate kabutqa asgiyqas di unġum, a aqa gate banġa dego gentosim milalteme. Ariya a dena jemaiyqa uratqas di a aqa gate kabuteme. ⁷ Tamo nanği nanġo gate kabutaib. Di kiyaaqa? Nanği Qotei sigitoqnsib aqa ñam ti siñgila ti boleq ateqñub. Ariya uña nanği nanġo segi tamo nanġo ñam ti siñgila ti boleq ateqñub.

⁸ Qotei a uña aqa tanu osiqa dena tamo gereiyosai. A tamo aqa tanu osiqa dena uña gereiyej. ⁹ Qotei a uña qa are qalsiqa tamo gereiyosai. A tamo qa are qalsiqa uña gereiyej. ¹⁰ Deqa uña nanği nanġo segi gate kabutebe. Nanği degyqab di lañ anġro nanği unsib marqab, “Bole, nanği nanġo segi tamo nanġo sorgomq di unub.”

¹¹ Tamo Koba aqa areqalo endegsi unu. Uña nanği nanġo segi qa sai. Tamo nanği dego nanġo segi qa sai. ¹² Qotei a tamo aqa tanu osiqa dena uña gereiyej deqa uña nanği tamo nanġo. Tamo nanği uña nanġoq dena ñambabeqñub deqa tamo nanği uña nanġo. Ariya Qotei a segi qujai inġi inġi kalil qa utru.

¹³ Uña a aqa segi gate kabutosaiosim Qotei pailyqas di kumbra bole e? Niñgi segi mariy. ¹⁴ Iga qalie, tamo nanği gate mariñ uratqab di kumbra bolesai. ¹⁵ Ariya uña nanği gate mariñ uratqab di bolequja. Di nanġo wala bole. Nanġo gate mariñ di Qotei na enjroqnsiq dena nanġo gate kabuteqñu. ¹⁶ O ijo was kalil, tamo bei a ijo anjam deqa ñirinosim gotrañyaiq. A gotrañyqas di a endegsi poiyem, iga kumbra bei dauryosaieqñum. Qotei aqa tamo unġasari qure qure kalilq di unub qaji nanği dego kumbra bei dauryosaieqñub.

Korin Kristen nanngi louqa korooqnsibqa kumbra uge babteqnu

¹⁷ Ariya e nunngo kumbra qudei qa areboleboleibo-saieqnu. E deqa ningi merngwai. Ningi Qotei louqa korooqnsibqa ningi kumbra bole babtosaieqnu. Ningi kumbra uge babteqnu. ¹⁸ E mati deqa ningi merngwai. E anjam endegsi quem. Ningi Qotei louqa korooqnsibqa ningi pupooqnsibqa anjam na qoteqnu. E anjam di qusim endegsi are qalem, “Bole, nanngi degyeqnu.” ¹⁹ O was ningi pupoeqnu di kere. Ningi pupoosai qamu tamo yai nanngi Qotei aqa kumbra geregere dauryeqnu di ningi qaliesai qamu. ²⁰ E quem, ningi koroeqnu di ningi Tamo Koba a qa are qalsib ingi uyqajqa deqa koroosaieqnu. ²¹ Ningi qudei qunjan bolet deqa ningi namo boqnsib Qotei tal miligiq di ingi uyekriteqnu Kristen was qudei nanngi bunu boqnsib mamnjreqnu. Ningi qudei koroq di wain koba dego uyoqnsib nanarieqnu. ²² Nunngo kumbra dena ningi Qotei tal ugetoqnsib tamo ingi saiqoji nanngi jemai enjreqnu. Nunngo segi segi tal unu deqa ningi mati nunngo talq di ingi ti ya ti uysib bunuqna bosib Qotei louqa korooiy. Ariya ningi degyosaieqnu. Deqa e anjam kiyer-siy merngwai? E nunngo kumbra deqa areboleboleibeqnu degsi merngwai e? Sai. E degsi merngwasai.

Pol a bengem qa anjam marej

²³⁻²⁴ Ariya bengem qa anjam e nami merngem qaji di olo merngwai. Anjam di Tamo Koba Yesus na merbonaq quem. Anjam agiende. Nami Judas na Yesus osiq jeu tamo nanngo banq di atej. Qolo qujai deqa Yesus a bem osiqa Qotei pailiyosiq bem di gingenyosiq aqa angro nanngi enjrnsiq minjrej, “Endi ijo jejamu. E na ningi aqaryaingwa osim deqa engonum. Deqa ningi osib uyiy. Bunuqna ningi gaigai uyoqnsib e qa are qaloqniy.” ²⁵ Degsi minjrnaqa

nanġi bem uynab koboonaqa a na olo wain gambaŋ osiq Qotei pailyosiq minjrej, “Wain gambaŋ endi ijo leŋ. Leŋ di aisim Qotei aqa anjam bunuj siŋgilatqas. Deqa niŋgi osib uyiy. Bunuqna niŋgi gaigai uyoqnsib e qa are qaloqniy.” ²⁶ O ijo was, niŋgi Yesus aqa anjam deqa are qaloqnsib bati gaigai bem ti wain gambaŋ ti di uyoqnsib anjam endegsib palontoqniy, “Tamo Koba a jaqatiŋ osiq moiyej.” Palontoqnsib soqniŋ mondoŋ a olo bqaŋ.

Niŋgi bem ti wain ti uyqa osibqa niŋgi mati nuŋgo segi so peleyiy

²⁷ Deqa tamo bei a Tamo Koba Yesus aqa bem ti wain gambaŋ ti uyqa osimqa a kumbra uge bei yqas di a Yesus aqa jejamu ti leŋ ti ugetqas. Dena a une yqas. ²⁸ Deqa tamo bei a bem ti wain gambaŋ ti uyqa osimqa a mati aqa segi so peleyiosim di a uyem. ²⁹ A Yesus aqa jejamu geregere peleyiosaosim bem ti wain gambaŋ ti uyqas di a une yqas. Deqa Qotei na a kamba gulbe yqas. ³⁰ Utru deqa niŋgi gargekoba siŋgila saiqoji sosib maingeqnu. Osib niŋgi qudei moreŋeqnub. ³¹ Iga gago segi segi so geregere peleyiosim bem ti wain gambaŋ ti uyqom di iga unetqasai. Deqa Qotei na iga gulbe egwasai. ³² Tamo Koba a gago kumbra uge qudei qa iga pegigoqnsiq gulbe egeqnu. Di a iga tingitgwajqa deqa. Yim mondoŋ iga tamo kalil mandamq endi unub qaji nanġi ti une osim padalqasai.

³³ Deqa ijo was kalil, niŋgi bem ti wain gambaŋ ti uyqa koroqnsibqa niŋgi urur uyaib. Niŋgi nuŋgo Kristen was nanġi qa tariŋioy. ³⁴ Niŋgi qudei mamŋgimqa niŋgi mati nuŋgo segi talq di iŋgi uysib bunuqna bosib korooy. Niŋgi namo bosib koroosib Qotei tal miligiq di iŋgi koba uyekritaib. Niŋgi degyqab di niŋgi une yqab. Deqa Qotei na kamba niŋgi gulbe eŋgwas.

Ijo anjam qudei e mati nengrenyqasai. Bunuqna e nunngoq bosiy anjam di nunngo ulatamuq di gereiyqai.

12

Qotei aqa Mondor na iga singila segi segi egeqnu

¹ O ijo was, Qotei aqa Mondor na iga singila segi segi egeqnu. E deqa ningi merngit quiy. ² Ningi qalie, nami ningi Qotei qalieosaisonabqa gisañ qotei nanngi na ningi titñgeqnaabqa ningi nanngi daurnjroqneb. Gisañ qotei nanngi di anjam marqa keresai. ³ Deqa ningi endegsi poingem. Qotei aqa Mondor a tamo bei aqa medabu singilatetimqa a endegsi marqa keresai, “Yesus a tamo uge.” Tamo bei a Mondor Bole ti sqasai di a endegsi marqa keresai, “Yesus a Tamo Koba.”

⁴ Mondor na iga singila segi segi egeqnu ariya Mondor qujai segi unu. ⁵ Iga wau segi segi ojeqnum ariya Tamo Koba qujai segi unu. ⁶ Qotei na iga kumbra segi segi egeqnu ariya Qotei qujai dena iga kalil keretgeqnu. ⁷ Mondor na iga segi segi aqaryaigeqnu. Di kiyaaq? Iga na Kristen tamo ungasari kalil nanngi geregereinjraqajqa deqa. ⁸ Mondor na tamo qudei nanngi aqaryainjreqnu deqa nanngi Qotei aqa powo babteqnu. Mondor qujai dena tamo qudei nanngi aqaryainjreqnu deqa nanngi Qotei aqa qalie babteqnu. ⁹ Mondor qujai dena tamo qudei nanngi aqaryainjreqnu deqa nanngi Yesus qa nanngo areqalo tulañ singilaboletqnu. Mondor qujai dena tamo qudei nanngi aqaryainjreqnu deqa nanngi tamo mainjro qaji nanngi boletnjreqnu. ¹⁰ Tamo qudei nanngi Qotei aqa mañwa babteqnu. Tamo qudei nanngi Qotei aqa medabu oqnsib anjam palonteqnu. Tamo qudei na mondor kalil nanngi peginjroqnsib mareqnu, “Mondor nanngi di bole. Mondor nanngi di uge.” Tamo qudei nanngi meñ bulyoqnsib qure utru segi segi nanngo anjam mareleñeqnu. Tamo qudei

nanġi qure utru segi segi nanġo anjam di quoqnsib damu poinjreqnaqa ubteqnu**b**. ¹¹ Ariya Mondor qujai dena aqa segi areqalo na tamo nanġi segi keretnjreqnaqa nanġi wau di yeqnu**b**.

Iga kalil Kristus aqa jejamu qujai

¹² Tamo kalil nanġi segi segi jejamu qujai. Nanġo ba**ŋ** ti si**ŋ**ga ti **ŋ**amdamu ti dabkala ti osib jejamu qujaiq di turtosib unub. Kristus a dego degsi unu. ¹³ Agi Mondor qujai na iga kalil yansgobulosiqa turtgej deqa iga kalil jejamu qujaiq di unum. Iga qudei Juda. Iga qudei Grik. Iga qudei ka**ŋ**gal tamo. Iga qudei ka**ŋ**gal tamo sai. Di un**g**um. Iga kalil Mondor qujai osim ya jumbumq dena ya uyobuleqnu**m**.

¹⁴ Gago jejamu miligiq di ba**ŋ** segi sosai. Si**ŋ**ga segi sosai. Ba**ŋ** ti si**ŋ**ga ti **ŋ**amdamu ti dabkala ti kalil jejamu qujaiq di turtosib unub. ¹⁵ Si**ŋ**ga a marqas, “E ba**ŋ** sai. Deqa e jejamu miligiq di sosai. Ba**ŋ** a segi unu.” Di bolesai. Si**ŋ**ga a dego jejamu miligiq di unu. ¹⁶ Dabkala a marqas, “E **ŋ**amdamu sai. Deqa e jejamu miligiq di sosai. **ŋ**amdamu a segi unu.” Di dego bolesai. Dabkala a dego jejamu miligiq di unu. ¹⁷ Gago jejamu a **ŋ**amdamu segi sqas di iga kiyersim anjam quqwom? Keresai. Gago jejamu a dabkala segi sqas di iga kiyersim i**ŋ**gi quleqgwas? Di dego keresai. ¹⁸ Gago jejamu a degsi sosai. Qotei na ba**ŋ** ti si**ŋ**ga ti **ŋ**amdamu ti dabkala ti osiqa jejamu qujaiq di atele**ŋ**ej unub. A aqa segi areqalo na degyej. ¹⁹ Gago jejamu a **ŋ**amdamu segi sqas kiyo, a ba**ŋ** segi sqas kiyo, a si**ŋ**ga segi sqas kiyo di gago jejamu a kiyersi sqas? A bole sqa keresai. ²⁰ Gago jejamu a degsi sosai. Ba**ŋ** ti si**ŋ**ga ti **ŋ**amdamu ti dabkala ti kalil jejamu qujaiq di turtosib unub.

²¹ **ŋ**amdamu na ba**ŋ** minjqas, “Ni ulan**g**. E segi wauqa kere.” Degsi minjqas keresai. Gate na si**ŋ**ga minjqas, “Ni

ulan. E segi wauqa kere.” Degsi minjqa keresai. ²² Nanngi kalil jejamu qujaiq di unub. Bole, nanngi qudei singila kiñala unub. Ariya nanngi wau bole yeqñub deqa iga na nanngi uratñjrqa keresai. ²³ Iga nanngi qudei kiñala bolesai qa mareqñum. Ariya iga na olo nanngi gereinjqñum. Nanngi qudei iga jemai qa mareqñum. Ariya iga olo gara na nanngi kabutñjqñum. ²⁴ Nanngi qudei uno boledamu deqa iga na nanngi kabutñjrosaieqñum. Ariya Qotei na nanngi kalil jejamu qujaiq di ateleñej unub. Deqa nanngi qudei ñam saiqoji unub qaji di Qotei na olo ñam soqtetñjqñu. ²⁵ Gago jejamu a poeleñaim deqa Qotei a degyeqñu. Deqa jejamu miligiq di nanngi segi segi qa qalaqalaiyo kumbra yeqñub. ²⁶ Bei a jaqatiñ oqas di nanngi kalil dego jaqatiñ oqab. Bei a ñam koba oqas di nanngi kalil a ombla areboleboleinjqñas.

²⁷ Ningi kalil Kristus aqa jejamu qujai. Ningi segi segi aqa jejamu miligiq di unub. ²⁸ Qotei na Kristen tamo ungasari nanngi wau segi segi enjqñu. Nanngi qudei a na qarijnjqñanaqa nanngi aqa anjam mare mare laqñub. Nanngi qudei a na wau enjqñu deqa nanngi aqa medabu oqñsib anjam palonteqñub. Nanngi qudei a na wau enjqñu deqa nanngi aqa anjam plalteqñub. Nanngi qudei a na singila enjqñu deqa nanngi aqa mañwa babteqñub. Nanngi qudei a na singila enjqñu deqa nanngi tamo mainjro qaji nanngi boletñjqñub. Nanngi qudei a na wau enjqñu deqa nanngi na tamo ungasari nanngi aqaryainjqñub. Nanngi qudei a na Kristen gate ateleñeqñu deqa nanngi na aqa wau taqateqñub. Nanngi qudei a na meñ bulyetñjqñu deqa nanngi qure utru segi segi nanngo anjam mareleñeqñub. ²⁹ Deqa e ningi endegsi nenemñgwai. Qotei na nanngi kalil qarijnjqñanaqa nanngi aqa anjam mare mare laqñub e? Sai. Nanngi kalil Qotei aqa medabu oqñsib anjam palonteqñub e? Sai. Nanngi kalil

Qotei aqa anjam plalteqñub e? Sai. Nanği kalil Qotei aqa manjwa babteqñub e? Sai. ³⁰ Nanği kalil tamo mainjro qaji nanği boletñreqñub e? Sai. Nanği kalil meñ bulyoqñsib qure utru segi segi nanğo anjam mareleñeqñub e? Sai. Nanği kalil qure utru segi segi nanğo anjam di quoqñsib damu poinjreqnaqa ubteqñub e? Di dego sai. Qotei na nanği kalil wau segi segi enjreqñu. ³¹ O ijo was, Mondor aqa siñgila segi segi kalil di bolequja. Niñgi siñgila di oqajqa are qaloqñiy.

Iga qalaqalaiyo kumbra dauryqom

Ariya kumbra tulañ boledamu bei e na ubtosiy niñgi mernğit quiy.

13

¹ Kumbra boledamu di agi qalaqalaiyo kumbra. Niñgi quiy. E meñ bulyosiy qure utru segi segi nanğo anjam kiyo lañ anğro nanğo anjam kiyo maroqñqai ariya e qalaqalaiyo kumbra dauryqasai di ijo anjam maro di bolesai. Ijo anjam maro di laña noul bulosim qatronkobaqas. Osim gruma bul laña anjam atqas. ² E Qotei aqa medabu osiy anjam palontoqñqai kiyo, e Qotei aqa uli anjam kalil qalieosiy utru babteleñqai kiyo, e qalie koba ti sqai kiyo, e Qotei qa ijo areqalo tulañ siñgilaboletosiy dena mana kobaquja minjitqa a ijo anjam dauryosim tigelosim sawa beiq gilqas kiyo ariya e qalaqalaiyo kumbra dauryqasai di ijo kumbra kalil di Qotei aqa ñamgalaq di bolesai. ³ E ijo iñgi iñgi kalil elenosiyo tamo sougeteñunub qaji nanği jeisiyo enjrqai kiyo, e ijo segi jeyamu osiy jeu tamo nanğo banq di atitqa nanği na osib ñamyuwo na koitqab kiyo ariya e qalaqalaiyo kumbra dauryqasai di ijo kumbra kalil dena e yala aqaryaibqa keresai.

⁴ Tamo unğasari nanği qalaqalaiyo kumbra dauryqab di nanği gaigai lawo na sqab. Sosib tamo kalil nanği kumbra

bole enjroqñqab. Tamo bei a ñoro koba ti soqñim nanñgi a qa are ugeinjrñqasai. Nanñgi nanñgo segi ñam soqtñqasai dego. ⁵ Nanñgi diqoqñsib sqñasai. Nanñgi nanñgo segi jejamu aqaryaiyqajqa are qalñqasai. Nanñgi urur ñirinñqasai. Tamo bei na nanñgi kumbra uge enjrimqa nanñgi deqa a kambatñqasai. ⁶ Nanñgi kumbra uge qa areboleboleinjrñqasai. Nanñgi kumbra bole qa areboleboleinjrñqñqas. ⁷ Nanñgi gulbe kalil qoboiyoqñsib sinñgila na tigelesqab. Sosib gaigai Qotei qa nanñgo areqalo sinñgilatoqñsib a qa tariñoqñqab.

⁸ Qalaqalaiyo kumbra di koboqa keresai. Tamo qudei nanñgi Qotei aqa medabu oqñsib aqa anjam palonteñqñub. Wau di koboqas. Tamo qudei nanñgi qure utru segi segi nanñgo anjam mareleñeqñub. Wau di dego koboqas. Tamo qudei nanñgi Qotei aqa qalie babteñqñub. Wau di dego koboqas. ⁹ Bole, iga qalie ti unum. Ariya gago qalie di oto oto deqa iga truquigeqñu. Iga Qotei aqa medabu oqñsim anjam palonteñqñum. Anjam di dego oto oto deqa iga truquigeqñu. ¹⁰ Mondonñ Yesus a olo bosim inñgi inñgi kalil keretimqa bati deqa qalie ti anjam ti iga truquigeqñu qaji di torei koboqas. ¹¹ Nami e anñgro kiñlala sosimqa e anñgro kiñilala nanñgo anjam ti powo ti areqalo ti oqñsim walweloqñnem. Ariya bunuqna e tamo kobaqujaosimqa e anñgro kiñilala nanñgo kumbra di uratem. ¹² Dego kere bini iga Qotei aqa kumbra geregere qalieosai unum. Gago qalie di oto oto deqa iga truquigeqñu. Iga ya qolbiq di gago ulatamu geregere unqa keresai dego kere iga Qotei aqa kumbra geregere qalieosai unum. Mondonñ iga Qotei aqa ulatamu unsimqa bati deqa iga a qa geregere qalieqom. A iga qa geregere qalieeqñu dego kere iga kamba a qa geregere qalieqom. ¹³ Iga Qotei qa gago areqalo sinñgilateqñnum kumbra di gaigai sqñas. Iga Qotei qa tariñeqñnum kumbra di dego gaigai sqñas. Qalaqalaiyo kumbra di dego gaigai sqñas. Ariya qalaqalaiyo kumbra di

tulanj boledamu. Qalaqalaiyo kumbra dena kumbra kalil tulanj bujnrejunu.

14

Iga Qotei aqa anjam palontqom di wau bolequja

¹ Deqa ijo was kalil, ningi gaigai qalaqalaiyo kumbra dauryoqniy. Osib wau kalil Qotei aqa Mondor na ningi engeqnu qaji di yqajqa tulanj singilaoqniy. Wau boledamu bei agiende. Ningi Qotei aqa medabu oqnsib anjam palontqoni. ² Ningi qalie, tamo nanji meŋ bulyoqnsib qure utru segi segi nanjo anjam mareqnu di nanji Qotei segi minjeqnu. Nanji tamo nanji minjrosaieqnu. Mondor na nanji singila enjreqnaqa nanji uli anjam mareqnu. Deqa tamo bei a qusim poiyqa keresai. ³ Ariya Qotei aqa medabu o qaji tamo nanji anjam aqa damu babteqnu di tamo nanji quoqnsib poinjreqnu. Deqa anjam dena nanji singilatnjroqnsiq nanji kumbra bole yqajqa are tigeltetnjroqnsiq nanjo are miligi latetnjreqnu. ⁴ Tamo nanji meŋ bulyeqnu di nanji nanjo segi are miligi singilateqnu. Ariya Qotei aqa medabu o qaji tamo nanji anjam aqa damu babteqnu di nanji na Kristen kalil nanji dego singilatnjreqnu. ⁵ Ijo are endegsi unu. Ningi kalil meŋ bulyoqngab di bole. Ariya ningi Qotei aqa medabu oqnsib anjam palontqngab di tulanj bolequja. Ningi quiy. Tamo bei a meŋ bulyosim qure utru bei nanjo anjam marim tamo bei a kamba anjam di aqa damu poiyim ubtqas di kere. Anjam dena Kristen kalil nanji singilatnjrqas. Ariya anjam ubtqajqa tamo bei sqasai di meŋ bulyo tamo a anjam maraiq. Aqa anjam dena Kristen nanji singilatnjrqasai. ⁶ O ijo was, ningi ijo anjam endeqa are qaliy. E nunjoq bosiy meŋ bulyosiy qure utru bei nanjo anjam merngit ningi qusib poingwasai di anjam dena ningi kiyersim aqaryaingwas? Keresai. Ariya e Qotei

aqa uli anjam bei ubtosiy merngitqa kiyo, Qotei aqa qalie bei babbtitqa kiyo, Qotei aqa medabu osiy anjam palontitqa kiyo, anjam bei plaltitqa kiyo ningi qusib poingwas di bolequja. Anjam dena ningi aqaryaingwas.

⁷ Ingi qudei nambile sosai qaji e deqa ningi merngit quiy. Tamo bei na yumba qamimqa kiyo gombin anjamimqa kiyo ariya aqa anjam ato di jagwa na osi taqal waiyqas di iga kiyersim aqa lou poigwas? Di keresai. ⁸ Tamo nangi qoto qa gilqa marsib gul anjamibqa ariya gul aqa anjam ato di jagwa na osi taqal waiyqas di tamo yai nangi qoto qa gilqab? Tamo dego bei sosai. ⁹ Dego kere ningi meñ bulyosib qure utru bei nango anjam marqab di tamo nangi kiyersib qusib poinjqas? Keresai. Nungo anjam di dego jagwa na osi taqal waiyobulqas. ¹⁰ Bole, mandamq endi qure utru segi segi nango anjam gargekoba unub. Anjam kalil di damu ti. ¹¹ Ariya tamo bei na qure utru bei nango anjam e merbim qusiy aqa damu poibqasai di a e qa marqas, “A yaun tamo.” Yim deqa e kamba a qa marqai, “A dego yaun tamo.” ¹² O ijo was kalil, e qalieonum, ningi Qotei aqa Mondor aqa wau ojqujqaja tular arearetngenu. Deqa ningi na Kristen nangi singilatnrqajqa wauoqniy.

Meñ bulyo kumbra

¹³ Ariya nungo ambleq di tamo bei a meñ bulyosim qure utru bei nango anjam marqa osimqa a mati endegsi Qotei pailyem, “O Abu, ni na powo ebimqa e anjam endi marsiy olo aqa damu ubtqai.” ¹⁴ Ningi are qaliy. E meñ bulyosiy qure utru bei nango anjam na Qotei pailyqai di ijo mondor ijo are miligiq di unu qaji a segi pailyimqa ijo areqalo a laña quqwas. ¹⁵ Deqa e endegyqai. E ijo mondor ti ijo areqalo ti turtosiy pailyoqnqai. E ijo mondor ti ijo areqalo ti turtosiy louoqnqai dego. ¹⁶ Ni ino mondor na segi Qotei

pailyosim binijqam di tamo lañaj bei a sosim ino pailyo di poiymasai. Deqa a endegsi marqa keresai, “Ni bole maronum.” ¹⁷ Bole, ni Qotei pailyoqnsim binijeqnum di bolequja. Ariya tamo bei a ino pailyo poiymasai di ino pailyo dena a singilatqa keresai. ¹⁸ E ningi kalil tulañ bungosim bati gargekoba meñ bulyeqnum. Deqa e Qotei minjeqnum, “Keretonum.” ¹⁹ Ariya Kristen nanñgi Qotei louqa koroesoqñibqa e nango koroq di anjam truquyala segi minjroqñit nanñgi qusib poinjrqa di tulañ bolequja. E meñ bulyosiy qure utru segi segi nango anjam olekoba totoryosiy nanñgi minjroqñit nanñgi poinjrqa di bolesai.

²⁰ O ijo was kalil, ningi anñgro kiñilala nanñgi bulosib nanarioqñib. Ningi tamo bole bole nanñgi bulosib areqalo bole na soqñiy. Ningi anñgro mom nanñgi dego bulosib kumbra uge qa nanariosib soqñiy. Ningi qalie, anñgro mom nanñgi kumbra uge qa poinjrosaieqñu. ²¹ Qotei aqa dal anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, “Tamo Koba a marqo, ‘E qure utru bei bei nango meñ na ningi anjam mernñgit ningi ijo anjam quetbqasai.’” ²² Deqa ijo was, meñ bulyqajqa kumbra di aqa utru agiende. Kumbra dena Qotei na tamo unñgasari a qa nango areqalo singilatosaieqñub qaji nanñgi aqa mañwa osornjreqñu. Tamo unñgasari a qa nango areqalo singilateqñub qaji nanñgi qa sai. Ariya Qotei aqa medabu o qaji tamo nanñgi anjam palontqajqa kumbra di aqa utru agiende. Kumbra dena Qotei na tamo unñgasari a qa nango areqalo singilateqñub qaji nanñgi aqa mañwa osornjreqñu. Tamo unñgasari a qa nango areqalo singilatosaieqñub qaji nanñgi qa sai.

²³ Deqa Kristen koroq di ningi kalil meñ bulyoqñisib qure utru segi segi nango anjam maroqñqab di bolesai. Ningi degyqab di tamo lañaj qudei kiyo tamo qudei Qotei qaliesai qaji nanñgi kiyo nunño koro miligiq gilsib nunño anjam di qusib ningi qa marqab, “Nanñgi nanarionub

deqa anjam di mareqñub.” ²⁴ Ariya ñiñgi kalil Qotei aqa medabu oqñsib anjam palontoqñqab di tamo bei Qotei qaliesai qaji kiyo tamo lañaj bei kiyo a nuñgo koro miligiq gilsim nuñgo anjam di qusim a poiyyas. Yim anjam dena aqa are qametim a aqa une qa geregere qalieqas. ²⁵ Osim aqa areqalo uge kalil aqa are miligiq di uliejunu qaji di boleq atsim siñga pulutosim Qotei aqa ñam soqtosim ñiñgi merñgwas, “Bole, Qotei a nuñgo ambleq endi unu.”

Qotei louqajqa kumbra

²⁶ Deqa ijo was, ñiñgi Qotei louqa koroqñsibqa ñiñgi qudei lou babtoqñiy. Ñiñgi qudei Qotei aqa anjam plaltoqñiy. Ñiñgi qudei Qotei aqa uli anjam ubtoqñiy. Ñiñgi qudei meñ bulyoqñsib qure utru segi segi nañgo anjam maroqñiy. Ñiñgi qudei qure utru segi segi nañgo anjam aqa damu poiñgim ubtoqñiy. O ijo was, nuñgo wau segi segi dena ñiñgi na Kristen tamo ungasari nañgi siñgilatñjroqñiy. ²⁷ Tamo qudei nañgi meñ bulyqa are soqñimqa ñiñgi na minjrib nañgi aiyel kiyo nañgi qalub kiyo segi meñ bulyqab. Tamo gargekoba nañgi meñ bulyqab di bolesai. Ariya nañgi koba na turtosib meñ bulyaib. Bei namoqna meñ bulyim bei bunuqna meñ bulyqas. Ariya nañgi meñ bulyosib anjam maroqñibqa ñiñgi na anjam ubto tamo bei minjib a nañgo anjam di aqa damu ubteme. Yim tamo ungasari kalil nañgi qusib poinjrqas. ²⁸ Kristen koroq di anjam ubtqajqa tamo bei sosaiamqa meñ bulyo tamo nañgi anjam maraib. Nañgi mequmosib nañgo segi are miligiq di Qotei pailyebe. ²⁹ Ñiñgi na Qotei aqa medabu o qaji tamo nañgi dego minjribqa nañgi aiyel kiyo nañgi qalub kiyo segi anjam palontoqñebe. Tamo gargekoba nañgi anjam palontoqñnaib. Nañgi anjam palontoqñibqa tamo qudei na nañgo anjam di geregere pegiyoqñebe. ³⁰ Tamo bei a Qotei aqa anjam palontoqñim ariya Qotei

na tamo bei awejunu qaji a anjam bei osoryim tamo nami anjam palonteqnu qaji a mati medabu getentim tamo di a kamba tigelosim anjam palonteme. ³¹ Ningi segi segi kalil kumbra di dauryosib Qotei aqa medabu oqnsib anjam palontoqniy. Palontoqniy Kristen kalil nanği qu-qnsib poinjroqniy anjam dena nanği singilatnjroqnas. ³² Ningi na Qotei aqa medabu o qaji tamo nanği minjribqa nanği nanço segi so geregere taqatoqnsib anjam palontoqnebe. ³³⁻³⁴ Qotei a aqa segi wau kalil geregere yoqnsiqa aqa wau bei niñaqyosaieqnu. A are lawo qa utru.

Ariya unğasari nanği Kristen koroq di anjam maraib. Nanği mequmesoqnebe. Qure qure kalilq di Kristen unğasari nanği degyeqnu. Deqa unğasari nanği nanço segi ñam aguq atoqnsib nanço tamo nanço sorgomq di geregere mequmosib soqnebe. Agi anjam di Moses aqa dal anjamq di unu. ³⁵ Deqa Kristen koroq di unğasari nanği anjam bei aqa damu geregere qalieqajqa are soqniy nanği na nanği endegsib minjriy, “Yaintim nunço segi talq di ningi nunço gumbuluñ nanği nenemnjrib nanği na anjam aqa damu mernğwab.” Ningi na unğasari nanği degsib minjriy. Di kiyaaq? Unğasari nanği Kristen koroq di anjam marqab di kumbra bolesai. ³⁶ O ijo was, Qotei aqa anjam nunçoq dena namoqna brantej e? Ningi segi na Qotei aqa anjam osib nunço areqaloq di singilateb ariya Kristen tamo qudei nanği Qotei aqa anjam osaieqnu e? Sai.

³⁷ Tamo bei a endegsi are qalqas, “E Qotei aqa medabu o qaji tamo bole. E Qotei aqa Mondor ti unum.” A kere degsi are qalqo. Ariya tamo di a olo endegsi poiym, “Anjam Pol na nengrenyosiq gagoq qarinyqo qaji endi Tamo Koba aqa segi dal anjam tiñtiñ.” ³⁸ Tamo di a ijo anjam endi urataiq. A uratqas di ningi na endegsib minjiy, “Ni Qotei aqa medabu o qaji tamo bolesai.” ³⁹ Deqa ijo was, ningi Qotei

aqa medabu osib anjam palontqajqa tulaŋ singilaoqniy. Kristen koroq di tamo qudei naŋgi meŋ bulyoqniŋ naŋgi naŋgi saidnŋraib. ⁴⁰ Niŋgi Qotei louqajqa kumbra kalil geregere taqatosib dauryosib soqniy.

15

Kristus a moisiq olo subq na tigelej

¹ O ijo was kalil, Yesus aqa anjam bole e nami palontoqnsim merŋgoqnem qaji di bini e olo pulutosiy niŋgi merŋgwai. Anjam di agi niŋgi osib singila na tigelejunub.

² E qalie, anjam e palontoqnem qaji di niŋgi torei ojsib nuŋgo areqaloq di singilateb. Deqa Qotei na niŋgi elenŋej. Niŋgi laŋa babar na singilateb qamu Qotei a niŋgi elenŋqa keresai qamu.

³ Anjam bole e niŋgi merŋgoqnem qaji di e Kristus aqa baŋq na em. Anjam di tulaŋ kobaquja. Anjam agiende. Kristus a gago une qa moiyej. Anjam di agi nenŋrenŋq di unu. ⁴ A moinaqa subq ateb. Bati qalub koboonaqa a olo subq na tigelej. Anjam di dego nenŋrenŋq di unu.

⁵ A subq na tigelosiqa Pita aqaq di brantonaq unej. Osiqa aqa aŋgro 12 naŋgoq di dego brantonaq uneb. ⁶ Osiqa bunuqna bati qujai qa a Kristen was 500 naŋgoq di dego brantonaq uneb. Naŋgi gargekoba bini unub. Ariya naŋgi qudei moreŋeb. ⁷ Bunuqna a Jems aqaq di dego brantonaq unej. Osiqa aqa anjam maro tamo kalil naŋgoq di dego brantonaq uneb.

⁸ Olo bunuqna a ijoq di dego brantonaq unem. Uŋa bei a bati grotosim aqa aŋgro ougetqas dego kere Kristus a ijoq di brantonaq unem. ⁹ E nami Qotei aqa tamo uŋgasari naŋgi ugeugeinŋroqnem. Deqa niŋgi e Yesus aqa anjam maro tamo bolesai edegwab di kere. Yesus aqa anjam maro tamo kalil naŋgi na e burbejunub deqa ijo ñam tulaŋ aguq aiyejunu. ¹⁰ Ariya Qotei a e qa are boleiyej deqa bini

e aqa anjam maro tamo unum. A e qa are boleiyej aqa kumbra di laŋa ulonŋosai. E aqa kumbra di osim siŋgila na waukobaeqnum. Ijo wau di tulaŋ kobaoqnsiq Qotei aqa anjam maro tamo kalil naŋgo wau buŋyejunu. Ariya e ijo segi siŋgila na wau di yosaieqnum. Qotei a e qa are boleiyej deqa aqa siŋgila na e wau di yeqnum. ¹¹ Qotei aqa anjam maro tamo qudei na kiyo e na kiyo wau di yeqnum di unŋum. Yesus a moisiq olo subq na tigelej anjam di iga kalil koba na palonteqnum. Anjam di qujai niŋgi osib nuŋgo areqaloq di siŋgilateb.

Tamo unŋasari moreŋo qaji naŋgi olo subq na tigelqab

¹² Kristus a moinaqa Qotei na olo subq na tigeltej anjam di iga gaigai palontoqnsim laqnum. Ariya kiyaaq niŋgi qudei mareqnum, “Tamo moreŋo qaji naŋgi olo subq na tigelqasai”? ¹³ Tamo moreŋo qaji naŋgi olo subq na tigelqasai anjam di bole qamu Qotei na Kristus dego subq na tigeltosai qamu. ¹⁴ Qotei na Kristus subq na tigeltosai qamu anjam iga palonteqnum qaji di bolesai qamu nuŋgo areqalo Kristus qa siŋgilateqnum qaji di laŋa ulonŋej qamu. ¹⁵ Qotei na tamo moreŋo qaji naŋgi olo subq na tigeltjnrqasai anjam di bole qamu Qotei na Kristus dego subq na tigeltosai qamu iga Qotei aqa kumbra qa mare mare laqnum di iga gisaŋ anjam mare mare laqnum qamu. Agi iga endegsi mare mare laqnum, “Qotei a Kristus subq na tigeltej.” ¹⁶ Qotei na tamo moreŋo qaji naŋgi olo subq na tigeltjnrqas anjam di bolesai qamu Qotei na Kristus dego subq na tigeltosai qamu. ¹⁷ Qotei na Kristus subq na tigeltosai qamu nuŋgo areqalo Kristus qa siŋgilateqnum qaji di laŋa ulonŋej qamu niŋgi nuŋgo uneq di unub qamu. ¹⁸ Deqa tamo naŋgi nami Kristus qa nuŋgo areqalo siŋgilateosib moreŋeb qaji naŋgi torei padaleb qamu. ¹⁹ O ijo was kalil, iga iŋgi bole bole Kristus

na mondoŋ egwas qaji deqa tariŋeqnum. Ariya iga subq na olo tigelqasai anjam di bole qamu iga mandam qa iŋgi iŋgi qa segi tariŋeqnum qamu iga tulaŋ sougetejunum qamu. Gago so uge dena mandam tamo kalil nanŋo so uge tulaŋ bunyejunu qamu.

²⁰ Ariya iga degsi sougetosai. Kristus a moinaqa Qotei na olo subq na tigeltej. Kristus a tamo kalil nami moreŋeb qaji nanŋi qa namoosiq subq na tigelej. ²¹ Niŋgi qalie, tamo qujai Adam a une atej deqa a moiyo qa utru. Dego kere Kristus a subq na tigelu qa utru. ²² Adam aqa moma kalil nanŋi moreŋeqnub. Dego kere Kristus aqa tamo kalil nanŋi olo ŋambile oqab. ²³ Iga gago segi segi bati dauryosim subq na tigelosim ŋambile oqom. Namoqna Kristus a subq na tigelej. Mondoŋ a olo laŋ qureq na bamqa iga aqa segi tamo unŋasari unum deqa iga dego subq na tigelqom.

²⁴ Iga subq na tigelamqa diŋo bati brantqas. Bati deqa mandor nanŋi ti mondor uge uge ti gate kokba ti nanŋo siŋgila ti kalil Kristus na kobotnjrqas. Osim a na iŋgi iŋgi kalil eleŋosim aqa Abu Qotei aqa baŋq di uratqas. Yim Qotei a Mandor Koba sosim iŋgi iŋgi kalil di taqatqas. ²⁵ Kristus a degyqas. Di kiyaaqa? A Mandor Koba sosim gilsim gilsim diŋo bati brantimqa Qotei a Kristus aqa jeu tamo kalil nanŋi joqsim aqa sorgomq di atim a na nanŋi taqatnjresqas. ²⁶ Osim bati deqa a na aqa jeu tamo kalil nanŋi di kobotnjrsim ariya a moiyo dego kobotqas. ²⁷ Aŋi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nenŋrenyeb unu, “Qotei na iŋgi iŋgi kalil eleŋosim Kristus aqa sorgomq di atqas.” O ijo was, Qotei na iŋgi iŋgi kalil di eleŋosim Kristus aqa sorgomq di atqas deqa iga qalieonum, Qotei a segi Kristus aqa sorgomq di sqasai. ²⁸ Mondoŋ Qotei na iŋgi iŋgi kalil di Kristus aqa sorgomq di atim soqnim Qotei aqa ŋiri a kamba dego Qotei aqa sorgomq di sqas. Deqa

Qotei a segi na ingi ingi kalil di tularj burñjrsimqa a nanngo Mandor Koba sosim bati gaigai nanngi taqatnjroqngas.

²⁹ Ningi qalie, tamo qudei na tamo moreño qaji nanngi aqaryainjroqnsib nanngo sawa osib yanso eqnub. Tamo moreño qaji nanngi olo subq na tigelqasai anjam di bole qamu nanngi kiyaaqa kumbra degyeqnub? ³⁰ Od, tamo moreño qaji nanngi olo subq na tigelqab anjam di iga mare mare laqnum. Mare mare laqnam tamo gargekoba nanngi iga qa ñiriñoqnsib bati gaigai iga padaltgwa laqnum. Tamo moreño qaji nanngi olo subq na tigelqab anjam di bolesai qamu iga kiyaaqa anjam di mare mare laqnsim dena gulbe eqnum? ³¹ O ijo was, e bole maronum, e bati gaigai moiqa laqnum. E ningi qa are qaloqnsim deqa moiqa laqnum. Ningi gago Tamo Koba Kristus Yesus beteryejunub deqa e ningi qa tularj areboleboleibeqnu. ³² Jeu tamo nanngi wagme juwarj bul unub deqa nanngi na e moiyoqbqa laqnum. E Efesus qureq di nanngi ti qotoqnem. E mandam qaji ingi ingi oqajqa marsim nanngi ti qotosaioqnem. Tamo moreño qaji nanngi olo subq na tigelqasai anjam di bole qamu iga endegsi mare mare laqnum qamu, “Iga nebe kiyo moiqom deqa unqum, iga alañoqnsim gago segi jejamu qa areboleboleigoqnim ingi ti ya ti uyoqngom.” Degsi mare mare laqnum qamu.

³³ O ijo was kalil, tamo qudei na ningi gisangaib deqa ningi geregere ñam atoqniy. Anjam bei unu di ningi qalie. Anjam agiende, “Ningi tamo uge uge nanngi koba na laqnaib. Laqngab di nanngi na nunngo areqalo niñaqyetygibqa ningi kumbra bole uratosib nanngi daurnjrqab.” Anjam degsi unu. ³⁴ Deqa ningi areqalo bole ti sosib olo une yoqnaib. Ningi quiy. Nunngo ambleq di tamo qudei nanngi Qotei qaliesai bole sai. Ningi jemaingwajqa deqa e ningi degsi merngonum.

Tamo moreño qaji nanngo jejamu kiyero osib olo tigelqab?

³⁵ Ariya ijo was kalil, tamo bei na e endegsi nenembqas, “Tamo moreño qaji nanngi kiyersib olo subq na tigelqab? Nanngo jejamu kiyero osib olo tigelqab?” ³⁶ O ijo was kalil, tamo di a nanariosim deqa degsi nenembqas. Ningi qalie. Kurgus bunuj breiyibqa mandamq aisim a laña mandamq di sqas. Ariya kurgus moiyo breiyib a olo nambile sosim qoqitosim oqwas. ³⁷ Kurgus kiyo saga kiyo qoqitosiq geitqo qaji di otorosim olo yagwasai. Aqa gei moiyo segi yagim dena oqwas. ³⁸ Tamo bei na kurgus yago kiyo saga yago kiyo yagimqa a olo qoqitosim oqimqa Qotei aqa segi areqalo na nanngi tanu segi segi enjrqas. Nanngo tanu di uno segi segi. ³⁹ Tamo ti wagme ti qebari ti qe ti nanngi dego nanngo jejamu uno segi segi. ⁴⁰ Lañ goge qaji ingi ingi nanngo uno bei. Mandam qaji ingi ingi nanngo uno bei. Lañ goge qaji ingi ingi nanngo wala bei. Mandam qaji ingi ingi nanngo wala bei. ⁴¹ Serj ti bai ti bongar ti nanngo rian segi segi. Bongar kalil dego nanngo rian segi segi.

⁴² Tamo subq na tigelqab qaji nanngi kere dego. Tamo nanngi moreneq nab nanngo jejamu subq ateqnub di qusaeqnu. Nanngi subq na tigelabqa nanngo jejamu olo qusaqasai. Nanngi nambile gaigai sqab. ⁴³ Tamo nanngi moreneq nab nanngo jejamu subq ateqnub di jejamu uge. Nanngi subq na tigelabqa nanngo jejamu tulañ boledamu sqas. Tamo nanngi moreneq nab nanngo jejamu subq ateqnub di singila saiqoji. Nanngi subq na tigelabqa nanngo jejamu singila ti sqas. ⁴⁴ Tamo nanngi moreneq nab nanngo jejamu subq ateqnub di mandam qaji jejamu. Nanngi subq na tigelabqa nanngo jejamu lañ qure qaji jejamu sqas.

Mandam qaji jejamu unu. Lañ qure qaji jejamu dego sqas. ⁴⁵ Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nerjgrenyeb unu, “Adam namo qaji a mandamq endena bran-tej. Deqa a mandam qaji nambile osiq soqnej.” Ariya

Adam bunu qaji a Mondor ti soqnej. Deqa a na iga laŋ qure qaji ŋambile egwas. ⁴⁶ Laŋ qure qaji ŋambile a namoqna brantosai. Mandam qaji ŋambile a namoqna brantej. Laŋ qure qaji ŋambile a bunuqna brantqas. ⁴⁷ Qotei na Adam namo qaji a mandam na gereiyej. Deqa a mandam tamo. Ariya Adam bunu qaji a laŋ qureq na bej. ⁴⁸ Adam namo qaji a mandam tamo soqnej deqa aqa moma kalil naŋgi dego mandam tamo unub. Ariya Adam bunu qaji a laŋ qure qaji tamo unu deqa aqa tamo kalil naŋgi dego laŋ qure qaji tamo sqab. ⁴⁹ Adam namo qaji a mandam tamo soqnej deqa iga a bulosim mandam tamo unum. Dego kere Adam bunu qaji a laŋ qure qaji tamo unu deqa mondor iga a bulosim laŋ qure qaji tamo sqom.

⁵⁰ O ijo was, e niŋgi endegsi merŋwai. Qotei na mandam tamo naŋgi elerqa keresai. A naŋgo Mandor Koba sosim naŋgi taqatnrqa keresai dego. Gago jejamu moisiq qusaeqnu qaji di ŋambile gaigai sqa keresai. ⁵¹ Deqa e uli anjam bei niŋgi endegsi merŋwai. Iga kalil moiqasai. Iga kalil jejamu bulyosim jejamu bunuj oqom. ⁵² Qotei na gul bunu geter qaji anjamimqa tamo nami moreŋeb qaji naŋgi subq na tigelqab. Deqa naŋgo jejamu olo bunu qusaqasai. Iga tamo moiyoasai unum qaji iga dego jejamu bulyosim naŋgi ti koba na jejamu bunuj oqom. O ijo was, kumbra di urur brantoqujatqas. ⁵³ Gago jejamu ugeqas qaji endi iga uratosim olo jejamu bei ugeqasai qaji di oqom. Gago jejamu moiqas qaji endi iga uratosim olo jejamu bei moiqasai qaji di oqom. ⁵⁴ Bole, gago jejamu ugeqas qaji endi iga uratosim olo jejamu bei ugeqasai qaji di oqom. Gago jejamu moiqas qaji endi iga uratosim olo jejamu bei moiqasai qaji di oqom. Yim bati deqa Qotei aqa anjam bei nami nengrenyeb qaji di aqa damu brantqas. Anjam agiende, “Qotei a tular ŋingilaosiq deqa a qoto buŋyosiq moiyo kobotej. ⁵⁵ O Moiyo, ni gaigai

siŋgilaoqnsim tamo naŋgi qoto itnjreqnum. Ariya ino siŋgila di qabi unu? A koboej. O Moiyo, ni gaigai tamo naŋgi qaja na ñumeqnum. Ariya ino qaja di qabi unu? A koboej.”

⁵⁶ O ijo was niŋgi quiy. Moiyo aqa qaja agi gago une. Une aqa siŋgila agi Qotei aqa dal anjam. ⁵⁷ Ariya gago Tamo Koba Yesus Kristus aqa wau na iga qoto buŋyoqnsim tigelejunum. Qotei a segi na iga siŋgilatgeqnu deqa iga a tulaŋ biŋiyooqnom.

⁵⁸ Deqa ijo was bole, niŋgi siŋgila na tigelesosib Tamo Koba Yesus qa waukobaoqniy. Niŋgi wau di uratosib asŋŋgaiq. Niŋgi qalie, niŋgi Yesus aqa wau ojeqnu di niŋgi laŋa wauosaieqnu. Wau di uloŋqa keresai. Deqa niŋgi gaigai siŋgila na wauoqniy.

16

Korin Kristen naŋgi silali koroiyqab

¹ Ariya ijo was, niŋgi na Jerusalem Kristen naŋgi qa silali koroiyiy. Silali koroiyqajqa gam di e nami Galesia Kristen naŋgi osornjnam naŋgi dauryeb. E niŋgi dego gam di osornjit dauryiy. Gam agiende. ² Yori bati gaigai olo nebeoqnimqa niŋgi segi segi silali soqnim oto oqnsib nuŋgo segi talq di atoqniy. Bunuqna silali kobaamqa e botqa niŋgi nami silali ateb unu deqa urur koroiyib e na osiy qarinqit Jerusalem aiqas. Deqa bati di niŋgi olo silali qa ŋamqasai. ³ E botqa niŋgi na tamo qudei giltjrib e nengrej bei naŋgi enjrsiy qarinqjrit naŋgi silali di osib Jerusalem aiqab. ⁴ E dego aiqa are soqnim naŋgi na e daurbosib iga koba na aiqom.

Pol a Korin Kristen nanogoq bqa marej

⁵ Ariya e mati Masedonia sawa ambleq na walwelosiy aisiy dia Kristen naŋgi unjrsiy bunuqna e nuŋgoq bqai.

⁶ E nungoq bosiy ningi koba na sqai kiyo. E qaliesai, e bati olekoba kiyo ningi koba na soqnit ulili bati koboqas. E ningi koba na sosiy olo uratngosiy sawa beiq gilqa laqnit ningi na e silali qa aqaryaibib e gilqai. ⁷ Ijo are endegsi unu. E bati truquyala ningi koba na sqasai. Tamo Koba a na odbimqa e bati olekoba ningi koba na sqai. ⁸ Ariya e Efesus qureq endi soqnit Juda nanngo yori bati koba ñam Pentikos di brantqas. ⁹ Qotei na gam waqtetbej deqa e qure endia Yesus aqa wau yoqnsim tamo ungasari gargekoba nanngi are bulyetnjreqnum. Yeqnam jeu tamo gargekoba nanngi ijo wau di ugeugeiyqajqa laqnu.

¹⁰ Timoti a nungoq bamqa ningi a osib gereiyiy. Yim a ulaqasai. A ningi koba na are lawo sqas. Ningi quiy. Timoti a e ombla Tamo Koba aqa wau ojeqnum. ¹¹ Deqa tamo bei na Timoti aqa ñam ugetaiq. Ariya Timoti a olo ningi uratngosim walwelqa laqnimqa ningi a silali qa aqaryaiyosib lawo na suweiyib a olo ijoq bqas. A Kristen was qudei nanngi koba na ijoq bqab deqa e nanngi qa tariñoqnqai.

¹² Gago was Apolos a endi unu. E a qa ningi saingit quiy. E bati gargekoba singila na Apolos minjoqnem, “Gago Kristen was qudei nanngi Korin Kristen nanngoq giloqni ni nanngi daurnjrsim gile.” Onaqa a gilqa uratoqnej. Bunuqna a nungoq bqajqa bati kereamqa a nungoq bqas.

Pol aqa anjam mutu qudei

¹³ Ariya ijo was, ningi geregere ñam atoqniy. Osib singila na tigelqnsib Yesus qa nunngo areqalo singilatoqniy. Ningi gulbe bei qa ulaaib. Ningi singila na soqniy. ¹⁴ Osib ningi kumbra bei yqa maroqnsib qalaqalaiyo kumbra na yoqniy.

¹⁵ Tamo kalil Akaia sawaq di unub qaji nanngi are bulyosaisonabqa Stefanas aqa tal qujai nanngi namoqna are

bulyeb. Stefanas aqa tal qujai nanngi Qotei aqa tamo ungasari nanngi qa wauoqnsib unub. O ijo was ningi di qalie. Deqa e ningi singila na endegsi merngwai. ¹⁶ Ningi tamo deqaji nanngo sorgomq di geregere soqniy. Sosib tamo kalil Qotei aqa wau ojeqnuv qaji nanngo sorgomq di dego soqniy.

¹⁷ Nunngo ambleq dena Stefanas na Fortunatus na Akaiqus na nanngi qalub ijoq beb deqa e tulan areboleboleibej. Ningi kalil ijoq bqa keresai deqa nanngi kamba ijoq beb. ¹⁸ Bosib ijo are latetbeb. Nanngi nami nunngo are dego latetngoneb. Deqa ningi tamo deqaji nanngi qa tulan areboleboleingoneb.

¹⁹ Ariya tamo ungasari Esia sawaq endi Qotei qa loueqnuv qaji nanngi na ningi kaiyeingonub. Akwila Prisila wo nanngi aiyel dego ningi qa tulan areboleboleinjreanu deqa nanngi Tamo Koba aqa ñam na ningi kaiyeingonub. Tamo ungasari kalil nanngo aiyel talq di Qotei qa loueqnuv qaji nanngi dego ningi kaiyeingonub. ²⁰ Kristen was kalil qure endia unub qaji nanngi na dego ningi kaiyeingonub. Ariya ningi na nunngo Kristen was nanngi segi segi kundoqnjriy. Kumbra di agi Qotei aqa segi tamo ungasari kalil nanngi yeqnuv.

²¹ E Pol. E ijo segi ban na kaiye anjam endi nenngrenyosim nunngo qarinyonum.

²² E ijo anjam getentqai. Tamo bei a Tamo Koba Yesus qalaqalaisyasai di Qotei na kamba tamo di qoreiyosim njolawotqas. O Tamo Koba Yesus, ni aue.

²³ Tamo Koba Yesus a ningi qa are boleiyeme. ²⁴ E Kristus Yesus aqa ñam na ningi kalil qalaqalaingeqnum. Bole.

Yesus Aqa Anjam Bole 2014
The New Testament in the Anjam language of Papua New Guinea,
2014 revision
Nupela Testamen long tokples Anjam long Niugini, 2014
copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Anjam

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2016-04-28

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 27 Sep 2019 from source files dated 13 May 2019

0eb339dc-c20a-5065-9483-338933d97585